

Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering ja mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine

Asukoha eelvaliku esimese etapi aruande
täienduse Piirsalu ja Aidu alade osas avaliku
väljapaneku tulemuste avalike arutelude
protokollid

Tallinn–Tartu 2026

KAITSEMINISTEERIUM

RIIGI
KAITSEINVESTEERINGUTE
KESKUS

HENDRIKSON **DGE**

Sisukord

1. PIIRSALU ALA AVALIKU ARUTELU PROTOKOLL.....	3
2. AIDU ALA AVALIKU ARUTELU PROTOKOLL	23

1. Piirsalu ala avaliku arutelu protokoll

Projekt: Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering ja mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine

Teema: Riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande täienduse Piirsalu ja Aidu eelvaliku alade osas avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu

Planeeringu koostamise korraldaja: Kaitseministeerium
Konsultant: Hendrikson DGE

Toimumiskoht: Risti koolimaja, Risti alevik, Lääne-Nigula vald
Aeg: 25.08.2026, kell 18.00 – 21.45

Osalejad eraldi lehel

Arutelu modereeris Mart Valner. Avaliku väljapaneku tulemusi tutvustas Indrek Sirp (Kaitseministeerium); küsimustele vastasid ja selgitusi andsid Indrek Sirp (Kaitseministeerium), Priit Alekask (RKIK), Juhan Ruut, Jaak Järvekülg ja Veronica Luidalepp (Hendrikson DGE).

Arutelu

Mart Valner: Täna toimub 26. juunist kuni 26. juulini kestnud avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu. Mina olen Mart Valner ja juhatan tänast arutelu. Enne alustamist lepime kokku mõned põhimõtted. Palun märkige ennast registreerimislehele. Tänane arutelu salvestatakse protokoll koostamiseks. Küsimusi esitame ükshaaval, küsija tutvustab ennast ja võimalusel ütleb, kellele küsimus on suunatud. Kui küsimus on esitatud, kuulame vastuse ära. Vastajatel palun vastata nii, et vastus oleks arusaadav. Vältime isiklikke rünnakuid. Eesmärk on jõuda kõigepealt läbi arutada avaliku väljapaneku ajal kirjalikult esitatud küsimused ning seejärel vajadusel täiendavad küsimused saalist. Kui mõnele küsimusele ei ole täna võimalik vastata, saab selle kirjalikult edastada ja vastus antakse hiljem.

Osaleja: Kas koosolekut võib ka ise salvestada?

Mart Valner: Jah, loomulikult. Küsimustele vastavad täna peamiselt Indrek Sirp, kaitsetööstuse arendamise erinõunik Kaitseministeeriumist, Jaak Järvekülg Hendrikson DGE-st ja Juhan Ruut. Indrek tutvustab teemasid. Slaidid on üles ehitatud nii, et üks slaid käsitleb üldjuhul ühte teemat. Palun laseme kõigepealt slaidil oleva info ja selgituse ära rääkida ning küsime seejärel sama teema kohta.

Indrek Sirp tutvustas sissejuhatavalt avaliku väljapaneku käigus Piirsalu kohta esitatud küsimuste ringi ja Kaitseministeeriumi üldisi vastuseid nendele. Ta nimetas peamised küsimuste valdkonnad, selgitas kavandatud leevendusmeetmete üldist suunda, Piirsalu menetlusega jätkamise põhjendust ja kavandatava lõhkeainetehase üldlahendust ning märkis, et teemasid käsitletakse arutelu käigus koondatult.

Mart Valner: Enne kui liigume selle ala ja järgmiste teemade juurde, küsin, kas praegu on kohe mõni küsimus.

Osaleja: Milline on kõige kõrgem planeeritud hoone?

Indrek Sirp: Planeeringus on üldiselt hoonete maksimaalseks kõrguseks ette nähtud 25 meetrit. [Täpsustus 05.09.2027: planeeringus on üldine maksimaalne kõrgus 20 m]. Kuni kolmel hoonel võib kõrgus olla kuni 40 meetrit. Need kuni 40-meetrised hooned tuleksid kõne alla ainult siis, kui

otsustatakse teha lisategevusi, peamiselt äädikhappe anhidriidi tootmist. Kui toodetakse ainult RDX-i ja HMX-i, ei ole 40 meetri kõrgust hoonet vaja. Kui selline vajadus peaks tekkima, on pigem tõenäoline, et tuleb üks selline hoone.

Osaleja: Ütlesite, et välistavaid tegureid ei ole ilmnenud. Kuidas see projekt läheb kokku Euroopa Kohtu suurkoja 2015. aasta Weseri lahendiga ja selle täiendustega, mis tõlgendavad Euroopa Liidu veepoliitika raamdirektiivi artiklit 4? See puudutab veekaitset. Meie sihtasutus on pöördunud Euroopa Komisjoni poole rikkumismenetluse algatamise taotlusega. Küsimus puudutab Vihterpalu jõkke suubuva Piirsalu jõe seisundit ja veekaitset.

Mart Valner: Veekaitse osa juurde jõuame kohe, aga see info on oluline.

Osaleja: Tahtsin selle välja tuua, sest olukord ei ole nii lihtne.

Indrek Sirp: Aitäh.

Mart Valner: Vee teema tuleb kohe. Siin on veel üks küsimus.

Osaleja: Mul on küsimus avapõletamise ja põletusahjude kohta. Kas jäätmepakendid põletatakse kõik ahjus või kasutatakse ka avapõletamist? Kui pikk on kinnise põletusseadme hooldusvälp ja kas avapõletamise korral teavitatakse kohalikke elanikke, et näiteks aknad ja ukSED kinni hoida?

Indrek Sirp: Hävitamisele läheb pakkematerjal, mis on lõhkeainega saastunud. Saastumata pakendid käideldakse tavapärasel jäätmekäitluses. Saastunud pakend tuleb põletada. Võimalik, et tuleb kaks põletit: pöördahi lõhkeainejääkide hävitamiseks ja eraldi põlemiskamber pakkematerjali põletamiseks. Hooldusvälpa ei saa praegu täpselt öelda, sest seadet veel ei ole ja hange alles toimub. Tehnilised tingimused ja hoolduse küsimused lahendatakse tarnijaga koostöös.

Indrek Sirp: Tootjal on võimalik jääkide hävitamist ajastada. Tootmine ei toimu iga päev ja põletusseadet ei ole ilmselt mõtet iga päev kasutada, kui koguseid ei teki nii palju. Võimalik on koguda mitme päeva jäätmed kokku ja teha üks hävitamisetapp.

Mart Valner: Küsimus oli ka, kas kohalikele antakse avapõletamisest teada.

Indrek Sirp: Sellisteks olukordadeks saab kohaliku omavalitsuse ja kogukonnaga kokku leppida infovahetuse protokoll: millised on kanalid, kuidas infot edastatakse ja millist infot edastatakse. Ma ei näe põhjust, miks seda ei peaks tegema.

Osaleja: Kui saastunud pakendeid ei teki palju, miks ei võiks lasta need vastaval ettevõttel ära viia? Ohtlike jäätmete transpordi ja käitlemisega tegelevaid ettevõtteid on olemas. Kui lõhkeaine tuleb pakendis tehasesse, siis miks ei saa tühja saastunud pakendit pärast ära viia?

Indrek Sirp: Tehasesse saabuv lõhkeaine on pakendatud ja transpordiks sobiv kaup. Kui lõhkeaine sealt välja võetakse, tekib tühi saastunud pakend. Logistikaettevõtte, kes töö täispakid, ei tohi sellega tegeleda. Eestis ei ole praegu ettevõtet, kes pakuks teenuse korras lõhkeainejääkide hävitamist. Iga ettevõtte, kes lõhkeainet käitleb, peab selle ise lahendama. Kui selline teenus tekiks, võiks selle kasutamist kaaluda, aga praegu seda ei ole.

Mart Valner: Liigume korraks vee teema juurde ja siis saab küsida täpsemalt nende teemade kohta.

Indrek Sirp tutvustas avalikul väljapanekul põhjavee ja veevõtu kohta esitatud küsimusi ning Kaitseministeeriumi vastuseid nendele. Ta selgitas, et KSH tugineb põhjaveeuuringule, veevajaduse maksimum on kuni 350 kuupmeetrit ööpäevas ning vett kavandatakse võtta sügavamast põhjaveekihi; kohalike kaevude osas nähakse vastusena ette täiendav inventeerimine ja seire.

Osaleja: Te nimetasite kihti, millest tehas vett võtaks, ja kihti, millest võtavad kohalikud. Millisest kihist on jutt?

Indrek Sirp: Hexest võtaks vett ordoviitsiumi-kambriumi kihist.

Osaleja: Ordoviitsiumi-kambriumi kiht on minu teada see, millest võtab vett ka enamik külast.

Indrek Sirp: KSH ega põhjaveeuuring seda ei kinnita.

Jaak Järvekülg: Ordoviitsiumi kiht ja ordoviitsiumi-kambriumi kiht on kaks erinevat kihti. Põhjaveeuuringu käigus võeti kohalikest kaevudest proove ning aruandes on info ka selle kohta, kui sügavad need on ja kust nad oma vee saavad.

Osaleja: Minu hinnangul ei olnud tegemist piisava põhjaveekihi seisundi hindamisega, vaid üksikute kaevude analüüsiaktide kasutamisega. Arvestamata on Vihterpalu rikkejoon, mis läbib Piirsalu piirkonda ja võib ulatuda ka kavandatava ala alla. Ma ei väida, et see oleks välistav tegur, kuid seda tuleb põhjalikumalt uurida. Samuti jääb kahe kilomeetri raadiusest välja suur osa külakaevudest. Lisaks ei saa planeerimismenetluses tugineda vabatahtlikule kohustusele; see peab olema planeeringukohustus.

Mart Valner: Küsimusi oli mitu. Üks küsimus on, kas KSH-s tehtud põhjavee uuring on piisavalt põhjalik ja kas kõik vajalikud asjaolud on arvesse võetud.

Jaak Järvekülg: Praegu kõlanud info ei lähe kokku sellega, mida põhjaveeuuring on leidnud ja järeldanud. Kui külas on kaevud, mis võtavad vett 150 meetri sügavuselt ordoviitsiumi-kambriumi kihist, siis seda infot meil aruandes ei ole. Seda ei saa siin saali ees lõpuni ära lahendada. Teen ettepaneku, et võtame teiega eraldi ühendust, kaasame põhjaveeuuringu koostaja Mavesse ja meie veespetsialisti ning teeme selgeks, millised andmed võivad olla arvestamata. Kui erialaekspert leiab, et midagi asjakohast on välja jäänud, saab seda parandada.

Osaleja: Aga Vihterpalu rikkejoone mittearvestamine?

Jaak Järvekülg: Kui professionaalne hüdrogeoloog on asja analüüsinud ja oma hinnangud välja toonud, saab ta ka selgitada, miks ta seda oluliseks mõjuks ei pea. Kui teil on uus või täpsem info, mis võiks hinnangut muuta, tuleb see läbi arutada. Uuringu koostaja saab seda kõige täpsemalt selgitada.

Osaleja: Pean seda uuringut kahetsusväärsele pinnapealseks.

Jaak Järvekülg: Uuring on tehtud parima teadmise järgi. Sellepärast on ette nähtud ka seire ja vajadusel saab täiendavalt reageerida.

Osaleja: Tänane põhjavee seisund peab olema selge juba praegu. Minu hinnangul see ei ole selge.

Mart Valner: Kuna uuringu koostajat praegu siin ei ole, on kõige kindlam viis võrrelda teie andmeid uuringu koostaja andmetega. Kui selgub, et midagi on kahe silma vahele jäänud, saab seda muuta.

Jaak Järvekülg: Meie poolt oleks mõistlik lahendus teiega otse ja täpsemalt läbi rääkida. Kui erialaekspert leiab, et midagi on jäetud arvestamata, saab seda parandada.

Osaleja: Lõpetan selle kahe kilomeetri teemaga. Kahe kilomeetri joon ei ole vastuvõetav ja vabatahtlikkus seire juures ei ole samuti vastuvõetav.

Indrek Sirp: Vabatahtlik tähendab siin seda, et ettevõtte võtab selle kohustuse lisaks. KSH hinnang ei pea kohalike kaevude seiret vajalikuks, sest mõju ei ole oodata. KSH nimetab seired, mis tuleb teha, sealhulgas Risti puurkaevu seire ja võib-olla mõne kaugema sügava põhjaveekihi seire. KSH-sse on keeruline panna meetmeid, mida KSH ei pea analüüsi tulemusel vajalikuks. Samas saab ettevõtte kinnitada, et ta seda teeb, ja Kaitseministeerium saab vajadusel seda omalt poolt kirjalikult kinnitada.

Mart Valner: Liigume järgmise küsimusega edasi.

Osaleja: Toetan eelmist sõnavõttu. Oleme põhjavee pärast mures. Kahe kilomeetri raadius jätab suure osa Piirsalu majapidamistest välja. Piirsalus on ligikaudu 80 majapidamist ja enamik neist jääb sellest alast välja. Sellisel juhul jäävad inimesed kaitseta.

Jaak Järvekül: Kahe kilomeetri raadiuse mõte on see, et kui seal ilmneb mõju, saab sellest lähtuvalt minna kaugemale ja näha ette täiendavad meetmed. Kui mõju peaks ilmnema kaugemal, siis peaks see loogiliselt olema veel tugevam lähemal asuvates kaevudes. Eesmärk ei ole jätta kedagi kaitseta.

Osaleja: Kui seire on ainult selles piirkonnas, peab olema selge ka vastutus. Volikogul ja omavalitsusel peab olema vastutustunne, et meie elukeskkond säiliks.

Mart Valner: Kas kinnitus, mida soovitakse, on see, et kui seires ilmneb probleem, siis laiendatakse seiret ka kaugematesse kaevudesse?

Indrek Sirp: Ma arvan, et sellise kinnituse saab anda.

Osaleja: Minu kaev jääb samuti napilt kahe kilomeetri raadiusest välja. Üks asi on seire, teine asi on rahastatud mehhanism, mis peaks olema paigas enne ehitusloa andmist. Kohalik inimene vajab kindlust, et kui veetase langeb või vee kvaliteet halveneb, tuleb abi viivitamata ega pea aastaid kohtus vaidlema. Küsin ka, kas põhjavee mudelis arvestati mitmeaastase põuaperioodi mõjuga.

Jaak Järvekül: Põuaperioodi täpse arvestuse detaili jään hetkel võlgu. Selgitan põhimõtet: põuaperiood mõjutab ülemisi kihte ja salvkaeve, kuid mitte sügavamad ordoviitsiumi-kambriumi kihti, kust on kavas vett võtta. See sügavam põhjavesi on survealine ja ülemised kihid on sellest eraldatud. KSH-s ja planeeringutingimustes ongi seatud tingimus võtta vett sügavamast kihist.

Osaleja: Mis sügavuselt see kiht algab?

Jaak Järvekül: Sügav kiht on seal umbes 150 meetrit.

Osaleja: Ja sealt alates sügavamale?

Jaak Järvekül: Praegu on plaanis vett võtta umbes 150 meetri sügavuselt. Kohalikud kaevud on tõenäoliselt viie kuni paarikümne meetri sügavusel, kui ei ilmne teistsuguseid andmeid.

Mart Valner: Küsimus oli ka selles, kui kiiresti tuleb abi, kui midagi juhtub, ja kuidas toimub kompenseerimine.

Indrek Sirp: Kui kahju tekitab konkreetne isik, riik või ettevõtte, tuleb kahju hüvitada. Kuid peab olema selge seos, et kahju tekkis just selle tegevuse tulemusel.

Osaleja: Me tahamegi probleeme ennetada. Kui kaevude seis fikseeritakse enne tehase töö algust, ei pea elanik pärast üksi tõendama, millest probleem tekkis. Me soovime seaduslikult siduvat ja rahastatud mehhanismi, mis tagaks, et kui probleem tekib ka 20 aasta pärast, lahendatakse see kokkulepitud reeglite järgi.

Indrek Sirp: Seire ongi selles mõttes oluline. Teoreetiliselt on võimalik seirata kõiki Piirsalu külakaeve.

Osaleja: See ei peaks olema keeruline.

Indrek Sirp: Kui see on oluline teema, saab seda kaaluda.

Juhan Ruut: Siin oli jutuks, et on üks 120 meetri sügavune kaev.

Osaleja: Neid on rohkem kui üks.

Juhan Ruut: Kui selgitame välja, et neid on rohkem ja neid ei ole mingil põhjusel registris, saab need tuvastada. Sellised sügavamad kaevud võiks lülitada seireprogrammi ka väljaspool kahe kilomeetri ala, sest see aitaks mõju paremini iseloomustada.

Mart Valner: Hetkel tundus, et neid on kolm.

Osaleja: Mul on täiendav küsimus seire vabatahtlikkuse ja võimalike lahenduste kohta. Saan aru, et kaeve seiratakse enne tehase töö algust ja kaks aastat pärast töö algust. Mis on reageerimine siis, kui midagi muutub või juhtub, eriti kui see meede on vabatahtlik?

Indrek Sirp: Mõte on teha seire enne tehase töö algust, et vaadata kaevude seisund üle. Osaliselt tegi seda tööd ka Maves, kuid seda tehakse uuesti. Kui tehas on tööle asunud, tehakse seire kaks aastat pärast töö algust. Kui ilmneb muutus ja see on selgitatav tehase tööga, tuleb otsustada, kas tehas peab oma tegevust muutma, kas on vaja uut kaevu teise veekihti või mõnda muud lahendust. Üldist mehhanismi, mille järgi hüvitatakse kõik Piirsalus toimuvad veetaseme või vee kvaliteedi muutused sõltumata põhjusest, ei saa ma riigi esindajana lubada.

Osaleja: Kui probleem ilmneb varem kui kahe aasta pärast, näiteks kaev on tühi või vee kvaliteet halveneb, kas saab sekkuda varem?

Indrek Sirp: Kui probleem ilmneb, tuleb seda käsitleda. Samas tuleb arvestada, et kaevude veetase kõigub looduslikult, eriti salvkaevudes.

Osaleja: Üks asi on kõikumine, teine asi on vee kvaliteet. Kas tõestuskohustus on elanikul?

Indrek Sirp: See on üldine põhimõte, mis kehtib iga tegevuse puhul: kahju ja selle põhjustaja seos peab olema tuvastatud.

Osaleja: Kui rõhutatakse vabatahtlikkust, jääb mulje, et vastutus jääb elanikele.

Indrek Sirp: Kui analüüsid näitavad ilmselget seost lõhkeainetehase tööga, tekib õigustatud küsimus, et tehas peab kahju hüvitama.

Mart Valner: Küsimus on ka selles, kes peab tegema analüüsi, et tõestada seost tehasega.

Indrek Sirp: Seiret teeb tehas. Kui inimene avastab seiretevahelisel ajal oma kaevus probleemi, tuleb vaadata, millega see seotud on. Kõik probleemid ei pruugi olla tehasega seotud. Kaevuomanikul on ka endal kohustus oma kaevuvee kvaliteedi eest hoolitseda, kuid tehase põhjustatud kahju korral peab tehas reageerima.

Osaleja: Kui probleem tekib, võib joogivee lahendus võtta kaua aega, sest enne tuleb seos tõendada. Teine küsimus on, miks on vaja võtta kuni 350 kuupmeetrit vett ööpäevas. Kas vett ei saa koguda mahutitesse või kasutada korduvalt?

Indrek Sirp: Osa vett kasutatakse korduvalt. Tegelik veevõtt võib olla märgatavalt väiksem kui 350 kuupmeetrit ööpäevas, võib-olla ligikaudu pool sellest. Maksimum sisaldab ka tegevusi, mis ei pruugi esimeses etapis tulla, näiteks heksamiini ja aädikhappe anhüdriidi tootmist. Kui ma õigesti mäletan, tekib puhtalt lõhkeaine tootmise protsessist umbes 50 kuupmeetrit tootmisreovett ööpäevas, mis vajab lõhkeainejääkidest puhastamist.

Juhan Ruut: See on samuti maksimum.

Osaleja: Kui 50 kuupmeetrit läheb puhastisse, kuhu läheb ülejäänud 300 kuupmeetrit?

Indrek Sirp: Osa vett aurustub, osa on ringluses, osa on tuletõrjevesi ning arvestatud on ka olmereoveega. Maksimaalne 350 kuupmeetrit sisaldab kõike koos puhvriga.

Juhan Ruut: 350 kuupmeetrit on veevõtu maksimum. Veevajaduse ning reovee ja heitvee tekke vahel on vahe. Osa veest aurustub, osa väljub tootega või kõrvalproduktina. Milliseid meetmeid veekoguse vähendamiseks kasutatakse, selgub projekteerimisel. Lähtuda tuleb parimast võimalikust tehnikast. Keskmine vajadus koos olmeveega võib jääda suurusjärku 50 kuupmeetrit ööpäevas, kuid mõju hindamisel vaadatakse tipukoormust.

Osaleja: Põhjavesi ei ole taastuv ressurss samas tähenduses nagu pinnavesi ning sellest tuleb ühtemoodi aru saada. Lääne-Eesti veemajanduskava järgi on kambriumi kihis antud põhjavee lube rohkem, kui ressursi järgi oleks võimalik, ning ordoviitsiumi-kambriumi kihi kohta ei ole sama kindlust. Kui planeerimises on räägitud 350 kuupmeetrist ööpäevas ja 70 aasta pikkusest tegevusest, tuleb arvestada selle mahuga, mitte öelda, et tegelikult võetakse vähem.

Mart Valner: Saan aru, et põhjavee osas tuleks veel eraldi kokku saada.

Osaleja: Minu kaevu puhul ei ole ka selge, kas see jääb kahe kilomeetri raadiusesse. Põhjavesi on siin tundlik teema ja meil on hiljutine kogemus, kus kaevudest kadus vesi. Miks ei võiks seireala olla kolm kilomeetrit või hõlmata kogu Piirsalu asulat? Kahe kilomeetri sisse jääb liiga vähe kaeve ja see ei anna kohalikele piisavat kindlust.

Indrek Sirp: Kaevude seiret on võimalik laiendada. KSH ja põhjaveeuuring ütlevad, et mõju ei ole oodata, kuid mõistame, et vee teema on kogukonnale oluline. Ma ei näe põhjust välistada kaeve, mis jäävad väljapoole kahe kilomeetri raadiust. Põhimõtteliselt tuleb koos kohaliku omavalitsuse, kogukonna ja vajadusel külavanematega kokku leppida, milliseid kaeve seiratakse.

Osaleja: Mitte ainult omavalitsusega, vaid ka külavanematega.

Indrek Sirp: Jah.

Osaleja: Mina külavanemana ei taha võtta sellist vastutust ja lisatööd. Selle eest peab vastutama omavalitsus. Sõna "vabatahtlik" peaks lisameetme kirjeldusest kaduma. Seire võiks toimuda iga kahe aasta tagant. Me ei räägi kolibakterist, vaid võimalikust keemiareostusest või sellest, et kaevud jäävad tühjaks.

Juhan Ruut: See on õige märkus selles mõttes, et kõiki veeprobleeme ei saa tehase süüks panna. Põhjused võivad olla erinevad. Tehas vastutab selle eest, mida tema tegevus põhjustab. Täiendavas meetmes või kokkuleppes, kuidas veeprobleemidega paremini tegeleda, saab ilmselt arutada, kuid seda on keeruline KSH-sse kirjutada, kui KSH ei ole sellist mõju tuvastanud.

Indrek Sirp: Sõna "vabatahtlik" tähendab siin seda, et KSH ei näe seda ette. Kui ettevõtte võtab kohustuse ja kommunikeerib selle välja, peab ta seda täitma, muidu kannatab ettevõtte usaldusväärsus.

Osaleja: Kui tööstusala kavandatakse kuni 70 aastaks ja veevõtt samaks ajaks, siis miks kavandatakse seiret ainult enne tehase töö algust ja kaks aastat pärast töö algust?

Indrek Sirp: 70 aastat on hoonestusõiguse võimalik maksimaalne kestus. See ei tähenda, et kõik on täna lõpuni kokku lepitud. Ettevõtte vastutus oma tegevuse eest jätkub kogu tegevuse ajal ega kao ära ka 40 või 50 aasta pärast.

Osaleja: Joogivesi on elutähtis teenus. Kui veega tekib probleem, kas kriisiplaanid on olemas ja kas neid tutvustatakse kohalikele elanikele? See puudutab joogivett, aga ka muid ohutusküsimusi.

Indrek Sirp: Tegemist on A-kategooria ohutasemega ettevõttega. Seaduse järgi peab ettevõtte koostama riskianalüüsi ja hädaolukorra lahendamise plaani. See hõlmab õnnetusi, pahatahtlikku tegevust ja muid intsidente. Neid plaane täna veel ei ole, sest need on seotud konkreetsete hoonete ja füüsilise lahendusega. Need koostatakse siis, kui ettevõttel on vajalikud load ja tehas on rajamisel. Plaanid koostatakse koostöös Päästeameti ja teiste ametkondadega.

Osaleja: Kas kohalikele jagatakse ka infot, sealhulgas seda, mis saab siis, kui joogivesi on rikutud?

Indrek Sirp: Sellisel juhul tuleb kõigepealt selgitada, miks vesi on rikutud, ning infot edastada. Samal ajal tuleb inimestele tagada puhas joogivesi, et nad saaksid oma elu edasi elada. Põhjuse väljaselgitamine võib võtta aega mitu päeva.

Juhan Ruut: Joogiveevarustus võib katkeda erinevatel põhjustel ja kriisiregulatsioon peaks olema paigas juba sõltumata sellest tehasest. Kui tehase arendus jõuab reaalsesse etappi, saab plaane täiendada lähtuvalt tehase lahendusest ja täna tõstatatud küsimustest. Praeguste mõjuhindamise tulemustega ei ole näha reaalset ohtu salvkaevudele. Tehase veevõtt tõmbab põhjaveest pigem veevõtu suunas, mitte ei lükka võimalikku mõju laiali. Reoveekäitlus ja jõe võimaliku saastumise küsimus on samuti seiratavad. Kui aga on kahtlusi näiteks rikkejoone või vee liikumise kohta, saab neid parameetreid täpsustada ja hinnangut vajadusel täpsustada.

Mart Valner: Räägime nüüd reoveest ja jõest.

Indrek Sirp tutvustas avalikul väljapanekul reovee, heitvee ja Piirsalu jõe kohta esitatud küsimusi ning Kaitseministeeriumi vastuseid nendele. Ta selgitas, et reovett ei juhita jõkke puhastamata, KSH seab puhastatud vee kvaliteedi- ja temperatuuritingimused ning vastustes nähti ette jõe ökoloogiline seire enne ja pärast tehase käivitumist.

Osaleja: Kui sisend on kuni 350 kuupmeetrit ööpäevas ja mingi kogus kaob protsessis ära, siis kui suur kogus puhastatud vett jõuab lõpuks jõkke?

Juhan Ruut: 350 kuupmeetrit on maksimaalne kõigi etappide lõikes. Esimeses etapis alustame, kui ma õigesti mäletan, umbes 15 kuupmeetrist heitveest ööpäevas.

Osaleja: Aga ülejäänud vesi ei saa lihtsalt kaduda.

Juhan Ruut: Protsessi sisenevad kontsentreeritud toorained ja üks väljund on näiteks 60% äädikhape, mis on kõrvaltoode ja läheb müügiks. Selles on 40% vett. See on üks näide, kuhu osa veest väljub.

Osaleja: Tahan aru saada, et imesid ei sünni. Piirsalu jõe madalvee vooluhulk on väike ja heitvee osakaalu tuleb hinnata madalvee tingimustes. Kalastikule võib madalvee hetk olla kriitiline.

Juhan Ruut: Madalvee olukorraks tuleb kehtestada eritingimused. Võimalik on kasutada mahuteid, peatada heitvee juhtimine teatud perioodiks või puhastada vesi täiendavate puhastusringidega alla tavapärase normi. Need lahendused on võimalikud.

Osaleja: Kas te kujutate ette, kui suur reservmahutite maht oleks vajalik? Hiljutise 80 millimeetri ööpäevase vihmaga võib katenditele ja katustele tulla väga suur kogus vett. Arvutuse järgi võib sellisel juhul tulla katenditele ja katustele suurusjärgus 23 000 kuupmeetrit vett ning isegi kümnendik sellest tähendaks umbes 2300 kuupmeetrit. Kui sellest kasvõi osa on potentsiaalselt saastunud, on kogus väga suur.

Juhan Ruut: Saastumata sadevesi ei ole sama küsimus. Tuleb eristada reovett, tehnoloogilist reovett ja sadevett. Sadevee hulga suurenemist tuleb projekteerimisel arvestada ning basseini ja mahutite maht peab sellele vastama. Ka 2300 kuupmeetri suuruse mahu mahutamiseks on tehniliselt võimalik ruumi leida. Jõkke juhitud heitvesi peab olema puhastatud.

Indrek Sirp: Kui jõkke läheb puhastatud lisavesi, mis vastab nõuetele, võib see põua ajal olla jõe isegi positiivne, sest lõhelistele on rohkem vett parem.

Osaleja: Põhjavesi ja pinnavesi on oma olemuselt erinevad. Kalad ei ela põhjavees, nad elavad pinnavees. Põhjavee juhtimist jõkke ei saa käsitada automaatselt samaväärsena.

Osaleja: Tahan tagasi tulla Euroopa õiguse küsimuse juurde. Kas olete analüüsinud Euroopa õigusakte oma tegevuse valguses? Kui on olemas kohtulahendid, mis keelavad sarnase tegevuse, tuleb seda arvestada.

Jaak Järvekül: Direktiivide nõuded võetakse üle Eesti seadustesse ja seaduseid rakendatakse määrustega. Loomulikult tuleb igasuguse kavandatava tegevuse puhul lähtuda kehtivast õiguskorrast. Kui viitate konkreetsele vastuolule, tuleb täpsustada, milles see vastuolu seisneb.

Osaleja: Euroopa Kohtu lahend tugineb Euroopa Komisjoni direktiivile ja artiklile 4, mis keelab projektid, mis võivad ohustada juba ohustatud veekogusid. Piirsalu jõgi suubub halvas seisundis Vihterpalu jõkke.

Jaak Järvekül: Seda on arvesse võetud. Mõjude hindamine ongi mehhanism, millega hinnatakse, kas kavandatav tegevus võib tundlikke väärtusi kahjustada. Kui mõju hindamine ja seatud meetmed tagavad, et sellist kahjustavat mõju ei teki, on nõue täidetud.

Indrek Sirp: Kaitseministeerium ei tee seda planeeringut ja KSH-d üksi ega isolatsioonis. Materjalid kooskõlastatakse teiste asutustega, sealhulgas Keskkonnaameti ja Terviseametiga. Nemad on oma valdkonna spetsialistid ja järelevalvajad. Kui olete kuskile pöördumise saatnud, saame sellega tutvuda.

Juhan Ruut: Palun saatke see sisend kirjalikult, sealhulgas viidatud kohtuotsused. Siis saab vaadata, mis konkreetsetes asukohtas ja konkreetse projektiga juhtus. Veepoliitika raamdirektiiv on Eestis üle võetud. Tuleb vaadata, mis on veekogu halva seisundi põhjus ja kas kavandatav tegevus panustab sellesse halba seisundisse.

Osaleja: Tahtsin küsida seirevälba kohta. Kui seire tehakse nüüd ja siis kaks aastat pärast tehase töö alustamist, kas see ei ole liiga pikk vahe? Kui pärast käivitamist on puhastamisega probleem, reageerime juba halvenenud olukorrale. Kas ei oleks mõistlik teha seiret aasta pärast käivitamist ja seejärel regulaarselt edasi, näiteks iga kahe aasta tagant?

Juhan Ruut: Tuleb eristada erinevaid seireid. Reovee puhastamise kvaliteeti ja väljalasku seiratakse püsivalt. Jõe kvaliteedi seisundiseire on suurem uuring, kus vaadatakse elustikku, kalu, taimi, vetikaid, põhjaloomastikku ja hüdro-morfoloogiat. Sellist seisundiseiret ei tehta sama sagedusega kui väljalasku kontrolli. Keskkonnamoju kompleksloa tingimustes võib olla ette nähtud ka keemiliste näitajate seire üles- ja allavoolu seirepunktides. Näiteks võib olla ette nähtud vee keemilise koostise proov puhasti väljalasust allavoolu, näiteks 20 meetri kauguselt, kord kvartalis või muu sagedusega.

Osaleja: Slaidile oleks tark kirjutada erinevad seired ja nende sagedused: mida tehakse jooksvalt, mida kord poolaastas, mida kord aastas ja mida harvem.

Juhan Ruut: Jah, absoluutselt. Mõju hindamise dokumendis ei kirjutata kõiki õigusaktide nõudeid ümber, sest tehas peab nagunii kõiki õigusakte täitma. Avalikus esituses on aga mõistlik selgemalt näidata, millised seired on kohustuslikud ja millised täiendavad.

Osaleja: Kas reovesi hõlmab ka tootmisprotsessist tekkivat jääkvett või ainult olmereovett ja platsidelt kogutavat vett?

Juhan Ruut: See hõlmab ka tehnoloogilist reovett. Erinevat tüüpi veed võivad vajada erinevat eeltöötlust. Kõige halvem oleks kõik kohe alguses kokku juhtida ja alles siis proovida puhastada.

Osaleja: Kui eri kemikaalid või jäägid satuvad ühte anumasse, võib tekkida reaktsioon. Kuidas välditakse, et erinevad jääkained kokku ei satuks?

Juhan Ruut: See algab jääkide kogumise põhimõtetest ja ohtlike ainete lahus hoidmise nõuetest. Arvestada tuleb ka Päästeameti määrusega, mis käsitleb ohtlike ainete üksteisest lahus hoiustamist. Tehnoloogilised reeglemendid peavad välistama olukorra, kus erinevad ained satuvad juhuslikult kokku. Täpne lahendus on tehnoloogilise ja ehitusliku projekteerimise küsimus.

Osaleja: Kas selle peale on juba mõeldud või hakatakse alles mõtlema?

Juhan Ruut: Põhimõtteliselt on sellele mõeldud ja see on üldtingimus. Täpne lahendus selgub projekteerimisel.

Osaleja: Kui autod liiguvad ladudes või aladel, kus võib olla jääkaineid, kas väljuvaid autosid pestakse?

Juhan Ruut: Minu teada ei ole kavandatud puistes ladusid. Heksamiin ja ammooniumnitraat on kottides või suurkottides. Kui kott puruneb, tuleb see enne edasist liikumist puhastada. Pesuvesi läheb tehnoloogilise reovee hulka ja tuleb vastavalt puhastada.

Osaleja: Kui tekib näiteks 50 kuupmeetrit saastunud vett ööpäevas, kas seda ei võiks lihtsalt ära transportida?

Juhan Ruut: Mõne erilise jäägi puhul ongi mõistlik see eraldi koguda. Näiteks kui tekib väike kogus vett, mida ei ole mõistlik suunata üldisesse reoveepuhastusse, pannakse see paaki ja viiakse ohtlike jäätmete käitlusesse.

Osaleja: Kas see tegevus allub keskkonnakompleksloa nõudele?

Juhan Ruut: Jah, tegevus allub keskkonnakompleksloa nõudele. Loa taotleja oleks Hexest.

Osaleja: Minu suurim hirm on, et kui tehast tuleb happeline või muul viisil saastunud vesi, siis seda lihtsalt lahjendatakse nii palju, et see vastaks protsentuaalselt normidele, ja juhitakse jõkke.

Juhan Ruut: Normid on väga ranged ja lahjendamisega nõuetele vastavuse saavutamine ei ole realistlik lahendus. Sellise happekoguse lahjendamiseks oleks vaja ebamõistlikult suurt veekogust. Heitvesi peab vastama nõuetele ja kompleksloas pannakse täpsustavad tingimused kirja. Piirsalu puhul peab tehasel olema madalvee seisu jaoks erinõuded; see lahendatakse kompleksloa menetluses.

Osaleja: Kas torust väljuv vesi on selline, mida võiks klaasitäie juua?

Juhan Ruut: Ei, heitvesi ei ole joogivesi. Pinna- ja põhjavesi on erinevad ning heitvee mõju hindamine eeldab täpset tehnilist lahendust. KSH annab ette tingimused ja kompleksloa menetluses täpsustatakse lahendused. Aidu kohta tehtud ettepanek lõhkeainejääkide seire kohta laiendati ka Piirsalule: Piirsalu puhul on lisatud tingimus seirata RDX-i jääke ja laguprodukte, et väljundis ei oleks neid mõõdetavas koguses.

Mart Valner: Räägime nüüd jääkidest edasi.

Indrek Sirp: Lugesin välja jõe seisundiseire elemendid, mida lähikuudel tehakse: füüsikalise-keemiliste näitajate seire, vesikonnaspetsiifiliste saasteainete seire, keemilise seisundi seire, põhjasetete keemiline seire, kalastikuseire, fütobentose ehk bentiliste ränivetikate seire, veetaimestiku uuringud, suurselgrootute seire ja hüdrormorfoloogilised uuringud. Kogu see kompleks viiakse läbi nüüd ja seda korraldatakse pärast seda, kui tehas on töötanud kaks aastat.

Osaleja: See on siis seisundi seire tervikuna.

Indrek Sirp: Jah, see on laiem seisundiseire.

Osaleja: Keskkonnaministeerium tõi välja põhjapoolse pääsla Piirsalu jõel. Kui sinna pääsla planeeritakse, võib see rikkuda looduslikus sängis asuva jõeosa. Kuidas seda välditakse?

Indrek Sirp: Põhipääsla tuleb Baasi tee kaudu. Põhjapoolne pääsla või tee üle jõe on võimalus, mitte täna kavandatud ehitus. Mõjuhindamises on seda hinnatud, et saada aru, kas see oleks üldse võimalik. Loodusväärtuste seisukohast on võimalik koht valitud selliselt, et see jääks loodusväärtuste vahele. Praegu ei ole plaani seda silda või teed rajada.

Osaleja: Keskkonnaministeerium ise juhtis sellele tähelepanu.

Indrek Sirp: Jah, juhtis.

Osaleja: Ma ei saa aru, miks peab Piirsalus olema kümme ladu, kui [...] baasis on ladusid väga palju. Miks neid ladusid ei kasutata?

Indrek Sirp: Tehasel peab olema oma ladu tehase lähedal. [...] laod on Kaitseväge laod, mitte ettevõtte omad. Igal ettevõttel, kes lõhkeainet käitleb, peab olema oma ladu. Lõhkeainet ei saa ladustada suvaliselt ega vedada iga päev tehasest kaugele.

Osaleja: Kas peate kümme ladu mõistlikuks?

Indrek Sirp: Jah. Lõhkeaineladu ei ole nagu tavaline viljaladu, kuhu pannakse kõik ühe katuse alla.

Juhan Ruut: Ladusid on kümme ohutuse pärast. Kogused tuleb jagada ohutute vahekauguste järgi. Ühes laos on maksimum 100 tonni TNT-ekvivalenti, tegelik kogus võib olla väiksem. Kui palju ladusid realselt kasutusele võetakse, sõltub tootmismahust.

Indrek Sirp: Lõhkeaine- ja laskemoonatööstuses on laomaht väga oluline, sest toodangut tuleb enne kliendile liikumist ohutult hoida. Lõhkeainet saab ladustada ainult selleks ette nähtud laos.

Osaleja: Miks on vaja kahte pääslat, kui ütlete, et teist isegi ei plaanita välja ehitada? Kui midagi juhtub ja üks väljapääs ei ole kasutatav, mis siis saab?

Indrek Sirp: Evakuatsiooniteena saab kasutada Kaitseliidu lasketiiru teed, mis läheb ümber aia lasketiiruni. Mõjuhindamises on hinnatud ka võimalust ehitada täiendav tee põhja poole üle jõe, kuid täna ei ole plaani seda ellu viia.

Osaleja: Toetaksin Keskkonnaministeeriumi seisukohta ja soovitaksin kaaluda seda, et Kaitseliidu territooriumi ja lasketiiru suunas rajataks sild sinna, kus see ajalooliselt oli.

Osaleja: Kui Piirsalu sees olemasolev sild ei ole kasutatav, siis lasketiiru tee ei anna tegelikult alternatiivset pääsu üle jõe. Küsin veel seire kohta: kes jõe seiret läbi viib?

Indrek Sirp: Konkreetset ettevõtte nime ma praegu kindlalt öelda ei oska. Võimalik, et see on Keskkonnauuringute Keskus.

Juhan Ruut: Hexest tellib seire ja korraldab selleks hanke.

Indrek Sirp: Ma ei ole sada protsenti kindel, aga see võib olla Keskkonnauuringute Keskus.

Osaleja: Kui Hexest ise tellib seire, kas ei teki olukorda, kus nad saavad enne seiret tegevuse peatada ja tulemused paistavad paremad?

Juhan Ruut: Seisundiseire näitab pikaajalisi trende ja üheks päevaks tegevuse peatamine ei muuda pikaajalist tulemust. Rikkumine on keelatud ja süstemaatilised rikkumised toovad kaasa tõsised õiguslikud tagajärjed. Me lähtume sellest, et ettevõtte järgib õigusaktide nõudeid.

Osaleja: Saan aru, et pisteline kontroll on igal juhul tõhusam kui ette teatatud kontroll.

Juhan Ruut: Seda on võimalik korraldada. Ettevõtte tegevuse üle toimub keskkonnajärelevalve. Keskkonnaamet väljastab loa ja teeb korralist kontrolli, kuid järelevalveosakonnal on ka võimalus tegeleda etteteatamata kontrolliga. Õigusaktide rikkumise eest on ette nähtud sanktsioonid ning lähtuda tuleb sellest, et ettevõtte järgib nõudeid.

Mart Valner: Ette teatatud kontroll ei päästa olukorda, kui rikkumine on kestnud pikka aega.

Juhan Ruut: Piltlikult öeldes jah.

Osaleja: Kas riik saab otsustada ainult ühe ala kasuks või on eesmärk minna edasi nii Piirsalu kui ka Aidu alaga?

Indrek Sirp: Planeering käib mõlema ala kohta ning riigil on kavatsus planeering mõlema ala osas kehtestada ja mõlema alaga edasi minna.

Osaleja: Kas riik saab seada tingimuse, et ettevõtte eelistab kohalikke töötajaid, sealhulgas neid, kes on kohalikku omavalitsusse sisse kirjutatud? Spetsialiste ei pruugi kohapeal olla, kuid lihtsamate tööde puhul võiks sellest tulla kohalikule omavalitsusele tulu. Millal ehitus algab ja millal see lõpeb?

Indrek Sirp: Laias plaanis on ehituse algus kavandatud järgmisesse aastasse ja lõpp 2028. aastasse. Eeldus on, et suur osa oskustöölisi tuleb kohapealt, kuid seda ei saa seadusega kohustada. Insenerid, keemiainsenerid ja laboritöötajad võivad tulla mujalt, sest neid ei pruugi kohalikul tööturul olla. Lõhkeainetehases on väga oluline taustakontroll ja juhendite täpne järgimine. Töötajad õpetatakse välja ning töö ohutuse seisukohalt on kõige tähtsam teha täpselt seda, mida juhend ette näeb.

Osaleja: Kohalike töötajate puhul võiks selline töö tagada vähemalt Eesti keskmise palga või üle selle.

Indrek Sirp: Täpset palgataset ei saa praegu öelda, kuid arvan, et oskustööliste palk läheneb Eesti keskmisele ega jää sellest allapoole. See võib tulla ka üle Eesti keskmise.

Osaleja: Leevendusena on räägitud kergliiklusteest ja töökohtadest, aga meie külas ei pruugi olla palju inseneriharidusega inimesi. Kui palju töökohti tegelikult tuleb ja milline on spetsialistide ning oskustööliste proportsioon? Varem on räägitud kuni 125 töökohest.

Indrek Sirp: Tänapäevane teadmine on, et töökohti saab olema umbes 75. Neist ligikaudu 50-60 on oskustöölised, kes töötavad vahetustes. Korraga võib vahetuses olla umbes 13-14 inimest. Planeeringudokumentides oli kirjas vahemik 75-125 töökohta.

Osaleja: Avapõletamise puhul häirib mind sõnastus, et seda kasutatakse erandlikult. Erand peab olema väga selgelt lahti kirjutatud, sest erand ei saa olla reeglipäratu.

Juhan Ruut: Avapõletamine ei ole õigusaktiga keelatud. Kevadel oli arutelul võimalus, et väiksema koormusega alustatakse avapõletamisega ja seadmed soetatakse hiljem. Nüüd on arendajaga kokku lepitud, et kinnised põletusseadmed soetatakse ja pannakse kohe käiku. See on Hexesti investeeringukavas, kuid neil ei ole selleks eraldi õiguslikku kohustust. Samas tuleb aru saada, et avapõletamise erand ei tähenda õigusakti rikkumist, vaid lahendust, mida saab teatud tingimustel kasutada.

Osaleja: Minu küsimus puudutab moraalset kohustust, mitte ainult õiguslikku kohustust.

Osaleja: Palun tooge paar konkreetset näidet ametitest, mida tehases pakutakse. Kas töö on füüsiline või milline see on?

Indrek Sirp: Kõige ohtlikuma tegevuse, näiteks heksamiini nitreerimise juures võib protsessi jälgida üks kuni kaks inimest, kuid nad ei asu protsessi vahetus läheduses, vaid kontrollruumis. Nad jälgivad arvutiekraanidelt näitajaid ja juhivad protsessi eemalt. Lõhkeainete tootmine ei ole täielikult automatiseeritud liinitöö, vaid osaliselt manuaalne töö kohalike seadmete abil. Ametinimetus võiks olla näiteks lõhkeaine tootmisoperaator.

Juhan Ruut: Näidetena võib nimetada ka tõstukijuhti ja reoveepuhastusoperaatorit. Juhtkonna poolel on kindlasti vaja keskkonnajuhti.

Indrek Sirp: Ettevõttel on juba finantsjuht, tehnoloogiajuht, ehitusega tegelevad inimesed ja keskkonnaküsimustega tegelevad inimesed.

Osaleja: Kas keskkonnaspetsialist on juba tööl?

Indrek Sirp: Jah, keskkonnaspetsialist on juba tööl.

Juhan Ruut: See on oluline, et ei tekiks tühimikku enne tehase käivitamist. Keskkonnajuht peab olema kaasatud juba enne seda, kui hakatakse hiljem täitma keskkonnatingimusi.

Osaleja: Kui suur võib olla näiteks vahetuse vanema palk?

Indrek Sirp: Täpset palka ei saa ma öelda. Ettevõtte on teinud finantsprognose ja palgad on ilmselt seal arvestatud. Nagu ütlesin, arvan, et oskustööliste palgad pigem lähenevad Eesti keskmisele ega jää sellest allapoole.

Osaleja: Koduses ahjus ei tohi põletada värvitud, lakitud ega immutatud puitu. Kuidas saab KSH lubada põletamist tehases?

Juhan Ruut: Koduses küttekoldes peaks põletama puhast puitu, sest koduses ahjus ei saavutata selliseid põlemistingimusi, mis tagaksid erinevate ainete nõuetekohase põletamise. Tööstusliku käitluse puhul sõltuvad nõuded kogustest, põletustingimustest ja sellest, kas käitlus vastab jäätmepõletuse nõuetele. Arutus oli juttu ka alla 50 tonni künnisest, mille puhul võib seaduse järgi ohtlikke jäätmeid põletada. KSH käsitleb tekkivaid koguseid ja riske nende tingimuste alusel.

Osaleja: Seega peab kodus jäätmeid sorteerima, aga riik võib sisuliselt kemikaale põletada.

Juhan Ruut: Samad põhimõtted kehtivad ka tööstusjäätmetele. Tavajäätmeid sinna ei suunata. Kõik, mis ei ole lõhkematerjaliga saastunud, läheb tavapärasesse jäätmekäitlusse või ohtlike jäätmete käitlusse vastava loa alusel.

Osaleja: Kas põletamisse lähevad ka big bag'id, näiteks heksamiini või ammooniumnitraadi kotid?

Indrek Sirp: Lõhkeaineid ei pakendata big bag'idesse.

Juhan Ruut: Heksamiini ja ammooniumnitraadi kotid ei ole lõhkematerjaliga saastunud ning neid ei saa põletada ei kohapealses ahjus ega avapõletamisel. Tooraine ei ole lõhkeaine.

Osaleja: Kas kohapeal toodetakse või kasutatakse ka C-4 või TNT-d ja kas nende pakendid võivad olla saastunud? Minu arusaamise järgi võib C-4 närida, aga TNT-d ma alla neelata ei tahaks; seda peetakse kantserogeenseks. Kui selline aine või sellega saastunud pakend avapõletamisele läheb, tekib küsimus, mida see tähendab.

Juhan Ruut: Kui toodetakse lõhkematerjali segu või kui TNT tuuakse sisse, siis sellise lõhkematerjali pakend võib jääda üle ja olla lõhkematerjaliga saastunud. TNT ei ole Euroopa Liidu klassifikatsiooni järgi kantserogeenseks klassifitseeritud. Hindamisel tuleb lähtuda andmetest ja näitajatest, mida Euroopa Liidu vastavad asutused, sealhulgas Euroopa Kemikaaliagentuur, on koondanud ja mille alusel tootjad aineid klassifitseerivad.

Mart Valner: Teen ettepaneku rääkida põletamisele kuuluvatest jääkidest enne, kui küsimusi juurde tuleb.

Indrek Sirp tutvustas avalikul väljapanekul jäätmete põletamise ja saastunud pakendite kohta esitatud küsimustele antud vastuseid. Ta selgitas, et eraldi tuleb käidelda RDX-i tootmisest tekkivat jääki ning lõhkematerjaliga saastunud pakendeid, kindaid või erandjuhul tööriideid.

Osaleja: Kilet ei tohi kodus põletada.

Indrek Sirp: Ei tohi, kuid kui materjal on lõhkeainega reostunud, ei saa seda viia tavalisse jäätmekäitlusse. Ükski gramm lõhkeainet ei tohi sattuda tavalisse jäätmekäitlusse. Seetõttu tuleb saastunud pakendid käidelda eraldi. Tavaliselt on tegemist paberist või kilest pakenditega, näiteks TNT sisseveol tekkivate pakenditega. RDX-i puhas väljaminev pakend liigub kliendile koos tootega.

Osaleja: Kui palju on Lätis ja Leedus sarnases mastaabis kaitsetööstusi?

Indrek Sirp: Lätis ja Leedus on teada suured suurtükimoonat tehased, kuhu tehakse üle 200 miljoni euro suuruseid investeeringuid. Need on laskemoonatehased, mitte samasugune keemilise sünteesi tehas, kuid ka seal tegeletakse lõhkematerjalidega ja tuleb lahendada tootmisjäätiste käitlemine.

Osaleja: Selliste jäätiste hävitamisel võiks teha koostööd teiste riikide või ettevõtetega.

Indrek Sirp: Eesti seadusandlus näeb ette, et lõhkematerjalitehase peab olema hävitamise plats tehase lähedal. RDX-i tootmisjäätiste kottipanek ja kuhugi vedamine ei ole väga ohutu, sest jääk ei pruugi olla nii stabiilne kui lõpptoodang. Kohapeal hävitamine on ohutuse mõttes loogiline. Kui tulevikus tekib eraldi hävitamise koht, vajaks ka see oma asukohta, kuid täna sellist lahendust Eestis, Lätis ega Leedus ei ole.

Osaleja: Kas RDX-i oleks võimalik keemilise sünteesi või lagundamisega algaineteks või mõneks ohutuks aineks muuta, nii et põletamist ei oleks vaja?

Juhan Ruut: Pigem mitte. Tavapärased keemilised protsessid toimuvad suletud reaktoris kontrollitud tingimustel. Lõhkematerjali puhul võib selline suletud keskkond olla ohtlik. Põletamisel toimub protsess avatud ja kontrollitud viisil ning kinnistel seadmetel on puhastusseadmed. Mainisin ka, et põletusseadmetega on olnud õnnetusi, kui neid on valesti kasutatud, näiteks pandud korraga liiga palju või liiga tihedalt materjali. Hindamisel on käsitletud ka avapõletamise varianti ja järeldus ei ole, et sellest tekiks oluline keskkonnamõju.

Osaleja: Euroopas on RDX-i tootmisüksusi, näiteks Prantsusmaal, Norras, Saksamaal ja Walesis, ning nende kohta on dokumenteeritud keskkonnaprobleeme ja õnnetusi. Kas Piirsalu puhul õpitakse teiste vigadest?

Indrek Sirp: Täpseid andmeid nende juhtumite kohta tuleks kontrollida, sest RDX-i tehaseid ei ole Euroopas väga palju.

Juhan Ruut: Vigadest õpitakse. Ka keemiatööstuse ajalugu näitab, et varasemad õnnetused on mõjutanud tänaseid nõudeid ja parimat võimalikku tehnikat. Parim võimalik tehnika areneb ajas ning uued nõuded arvestavad varasemate kogemustega. Nende eesmärk on vältida tulevikus probleeme.

Indrek Sirp: Avapõletamist tehakse Euroopas ka praegu mitmes ajaloolises tootmisüksuses.

Osaleja: Kas on modelleeritud olukorda, kus õnnetus tekitab doominoefekti ja suurema kahju? Kas saate kindlalt väita, et sellist olukorda ei saa tekkida?

Indrek Sirp: Põhiline meede doominoefekti vältimiseks on lõhkeaine koguse piiramine hoonetes ning hoonete paigutus üksteise ja väliste objektide suhtes. Kui ühes hoones või laos on kindel maksimaalne lõhkeainekogus, arvutatakse selle järgi ohutu kaugus teistest hoonetest, elamutest ja teedest. Lõhkematerjaliseadus sätestab, kuidas neid kaugusi arvutatakse. Kui üks ladu peaks plahvatama, peab see olema teisest laost piisavalt kaugel, et teine ladu ei plahvataks ja elamutele ei tekiks ohtlikku mõju.

Osaleja: Kui palju võib ühes laos või kogu territooriumil lõhkeainet olla?

Indrek Sirp: KSH-s on RDX-i maksimaalseks aastaseks toodangumahuks arvestatud kuni 1200 tonni. Kõige suuremate lõhkeainekogustega hooned on laod. Ühes laos on maksimaalselt 100 tonni TNT-ekvivalenti, mis RDX-i mõttes on umbes kolmandiku võrra väiksem ehk ligikaudu 70 tonni.

Osaleja: Kui üks ladu plahvatab, kui suure ala see kaasa võtab ja kas lähedal olevate majade aknad jäävad terveks? Tänapäeval ei rünnata ainult ühe drooniga, vaid ka drooniparvedega. Mis juhtub, kui korraga tabatakse näiteks kolme-nelja ladu?

Juhan Ruut: Ohutu kauguse mõte ongi see, et eraldi paigutatud ladudest ei tekiks massplahvatust. Isegi kui mitu ladu saavad korraga tabamuse, ei liitu need üheks massplahvatuseks, vaid tegemist on eraldi sündmustega. Ohutu kaugus ei korrutu ladude arvuga.

Indrek Sirp: Ohualad on KSH materjalides toodud. Slaididel seda kaarti praegu ei olnud, kuid 100-tonnise TNT-ekvivalendiga laos puhul on ohutu kaugus ligikaudu 1,2-1,3 kilomeetrit. Tehasehoonetes on lõhkeainekogused väiksemad. Ladude asukohad on valitud nii, et need ei satuks ohutu kauguse mõttes konflikti tundlike objektidega.

Osaleja: Kas tootmisprotsessis kasutatava soojuse, gaasi, gaasimahutite ja teiste kemikaalimahutite koosmõju on läbi analüüsitud?

Indrek Sirp: Katlamaja tuleb ning gaasi kasutamise lahendus täpsustub projekteerimise käigus. Maapealset gaasitoru ei saa selliselt panna, lahendus peab olema ohutu.

Juhan Ruut: Gaasihoidlad ja teised kemikaalimahutid paigutatakse nii, et need ei tekitaks doominoefekti ühegi teise objektiga. KSH-s olev info mahutite suuruse kohta on selle hindamiseks piisav ning paigutusega saab füüsilist doominoefekti vältida. Laadimisega seotud võimalike probleemide vältimiseks otsustati gaasimahutid tuua aia taha. See ei tähenda, et need oleksid elanikele probleemsed, sest vajalik kaugus on tagatud.

Mart Valner: Teen ettepaneku vaadata nüüd kiiresti läbi ka ülejäänud avaliku väljapaneku küsimuste vastused, et jõuaksime teiste teemadeni.

Osaleja: Kui slaide ei jõua läbi käia, kas neid jagatakse hiljem?

Indrek Sirp: Jah, seda saab teha. Selleks võtame kontaktandmed.

Indrek Sirp avaliku väljapaneku ajal esitatud müra ja vibratsiooni, Natura ja metsisega seotud kompensatsioonimeetmeid, õnnetuste ja riskide edasist lahendamist, päästevõimekust, liiklust, jääkreostust ning kinnisvara väärtuse mõju.

Osaleja: Minul on konkreetne kogemus, et ostjad on öelnud, et nad ei soovi tehingut teha, sest piirkonda tuleb keemiatööstus.

Indrek Sirp: See on üks fakt konkreetse juhtumi kohta. Piirsalu on väike koht. Ma vaatasin kinnisvara tehingute registrit, et viimase kolme ja poole aasta jooksul oli umbes viis tehingut, sealhulgas kaks korterit ja kaks elamuga kinnistut. Nii väheste tehingute põhjal ei saa statistiliselt usaldusväärset järeldust hinnamõju kohta teha.

Osaleja: See võib näidata ka seda, et inimesed tahavad siin elada ega soovi oma kinnisvarast loobuda.

Osaleja: Kui ma lasen kinnisvara praegu hinnata ja pärast tehase valmimist uuesti hinnata ning tekib vahe, kas see kompenseeritakse?

Indrek Sirp: Kui väärtus läheb kallimaks, tekib sama küsimus teistpidi. Üldist kinnisvara väärtuse muutuse hüvitamise mehhanismi ei ole käsitletud. Lõhkematerjali käitlejal peab seaduse järgi olema vastutuskindlustus. Kui tekib reaalne kahju, näiteks õnnetuse tõttu purunevad elamu aknad, peab ettevõtte selle hüvitama. Sellist kahju me ei prognoosi, kuid vastutuskindlustus on selliste juhtumite jaoks.

Osaleja: Koosmõju puhul ei saa unustada ka Baltimaade suurimat päikeseparki, EstLink III projekti, kavandatavat tuuleparki, kaevandusi ja võimalikke uusi karjääre. Piirkonnas on palju arendusi ning nende mõju kinnisvarale ja elukeskkonnale tuleb vaadata koos. Meie inimesed elavad nende mõjude lähedal, mõni elab lõpuks karjääri keskel.

Indrek Sirp: Ka kaevanduste mõju on hinnatud metsise ja põhjavee küsimustes ning usun, et ka teistes asjakohastes teemades.

Jaak Järvekülg: Selle planeeringu raames ei kujunda me piirkonna arengut tervikuna. Me hindame konkreetse kaitsetööstuspargi mõjusid ja seda, kas need mõjud koosmõjus teiste teadaolevate või olemasolevate tegevustega võimenduvad. Näiteks vee, müra ja muude valdkondade puhul vaadatakse, kas kaitsetööstuspargi mõju koosmõjus karjääri või muu tegevusega suureneb. Müra puhul on ette nähtud tingimuseks ka täpsem hindamine, kus arvestatakse ka liikluse müra ja teisi piirkonna mürarikkaid tegevusi. Tuulepargi puhul on tegemist kavandatava tegevusega, mis ei ole samas tähenduses kui olemasolev või kehtestatud tegevus. Kõiki piirkonna tulevase arenguid tervikuna see protsess ei planeeri. See, kui palju karjääre, taastuvenergia parke või tuuleparke piirkonda vaja on, on eelkõige kohaliku omavalitsuse planeerimise küsimus.

Osaleja: Karjääridega kaasneb tolmu ja pori ning koos keemiatööstusega tekib mitu tegurit korraga.

Jaak Järvekülg: Kaitsetööstuspargi puhul ei teki karjääritolmuga samalaadset tolmu. Õhusaaste tasemetest on räägitud ning need ei ulatu sellisel kujul välja, et tekiks kattuv oluline mõju.

Osaleja: Kas põhimõtte on siis "kes ees, see mees", ehk kui üks arendus jõuab ette, hinnatakse järgmist juba selle järgi?

Jaak Järvekülg: Teatud mõttes on see planeerimises nii. Olemasolevad objektid, kehtestatud load ja kehtestatud planeeringud on meie jaoks olemasolev olukord ning neid oleme hinnanud. Tulevasi kavandatavaid tegevusi ei saa me kohaliku omavalitsuse eest planeerida.

Osaleja: Riigi eriplaneeringu probleem ongi see, et riik tuleb oma eriplaneeringuga ning ei vaata kohaliku omavalitsuse laiemat tervikpilti. Kohalik omavalitsus peaks üldplaneeringuga tagama ühtse arengu ja elukeskkonna säilimise.

Jaak Järvekülg: Ma olen selle eriplaneerimise probleemiga põhimõtteliselt nõus. Sellised probleemid võivad tekkida, kui kohalik omavalitsus ei vaata tervikpilti. Selle planeeringu puhul oleme siiski arvestanud olemasolevaid objekte, kehtestatud lube ja kehtestatud planeeringuid ning hinnanud, et üheski teemas ei teki liigset koosmõju.

Indrek Sirp: Oluline on ka see, et kohalik omavalitsus on volikogu otsusega planeeringu jätkamist toetanud.

Osaleja: Kohalik omavalitsus tähendab kohalikkude oma valitsust. Kui kohalik omavalitsus toetab Kaitseministeeriumi, aga ei toeta oma inimesi, on midagi paigast ära.

Indrek Sirp: Mõistan seda vaadet, kuid fakt on, et volikogu on planeeringu jätkamist omalt poolt toetanud. Meie usume, et see otsus on tehtud kõiki kohalikke teemasid arvestades.

Janno Randmaa (Lääne-Nigula valla vallavanem): Omavalitsus on olnud planeeringu jätkamise osas toetaval seisukohal. See ei tähenda, et planeeringu ja keskkonna eest vastutavad inimesed ei pane kohalikke mõjusid tähele. Küsimus on selles, kui kaugemale koosmõju arvestamisel minna. Kui Piirsalus kavandatakse kaitsetööstust, seitsme kilomeetri kaugusel on päikesepark ja viie kilomeetri kaugusel tuulepark, tuleb mingil hetkel teha otsus, mida ja kuidas on võimalik hinnata. Kui iga tulevikus võimaliku mõju tõttu ei julgeks midagi ehitada, ei jõuaks me lõpuks kuhugi. Lääne-Nigula vald on suur ja hõredalt asustatud ning alati leidub keegi, keda arendus isiklikult puudutab. Taluvuse piirid tuleb mõistlikul viisil kokku leppida ning keskkonnamõjud ja ohuhinnangud peavad sellele vastuse andma. Kaevanduste puhul on omavalitsus mõnele loataotlusele öelnud ei, kui see oleks kaitsetööstuse alale väga lähedal või vastuolus üldplaneeringuga ette nähtud rohevõrgustikuga. Ühe teisel pool teed asuva taotluse puhul mindi omavalitsuse eitava seisukoha peale kohtusse. Kohalike arvamus võetakse arvesse, kuid otsuseid ei saa teha ainult üldise hirmu põhjal. Varasema veeteema puhul turbarabaga seoses oli samuti probleem, mille lahendamisel omavalitsus osales. Me ei suuda viimast kui riski kunagi ette näha, kuid ranged reeglid ja nende järgimise kohustus peavad andma kindluse. Ranged

reeglid ja nende järgimine on seaduslik kohustus. Hiljuti vaatasin sarnaseid materjale ja meie kõrval asuvasse heaoluriiki kavandatakse samuti lõhkeainetehast sarnase rahvastikutihedusega omavalitsusse; seal oli elamute kauguseks umbes 700 meetrit ja ohtu leevendatakse erinevate vahenditega. See ei ole nii, et me siin üksinda proovime midagi, mille kohta meil puuduvad teadmised või ülevaade. Omavalitsus ja volikogu on olnud planeeringu suhtes toetaval seisukohal, kuid samal ajal on selgelt väljendatud, et kohalikud keskkonna-, elu- ja ohutusriskid tuleb maandada.

Osaleja: Miks koonduvad arendused Piirsalu ja Risti piirkonda? Ma ei näe, et Martna või Taebla poole tuleks midagi sarnast. Päikesepark, keemiatööstus või kaitsetööstuskompleks, tuulepark ja muud arendused tulevad kõik siia piirkonda. Mis kasu on sellest Piirsalu ja Risti elanikele? Räägitakse ühest või 1,5 kilomeetrist kergliiklusteest, kuid Piirsalu ja Risti vahelisest kergliiklusteest on räägitud alates 2001. aastast ning 25 aastaga ei ole kohalike hinnangul midagi tehtud.

Janno Randmaa: Elektriarendused on seotud kõrgepingeliiniga. Kaitsetööstuspargi puhul on oluline, et tegemist on riigikaitsemaaga ja maa omandusega. Tuulepark on liikunud Piirsalu külast oluliselt kaugemale. Haridushoonete rekonstrueerimine on kokku lepitud eelarvestrateegias. Risti-Piirsalu kergliiklustee osas käib Transpordiametiga suhtlus ning kirjavahetus. Piirsalu-sisene 50 km/h ala tuleb esmajärjekorras korda teha, kuid paralleelselt käib töö ka laiemal ühenduse teemal.

Osaleja: Probleem on selles, et kodu ei lõpe kinnistu piiril. Minu kodu hõlmab kogu piirkonda, umbes kümne kilomeetri raadiust, ning kohalik omavalitsus ja osavallavalitsus peaksid seda tervikpilti nägema. Risti tee renoveerimisest ja teekoormuse kasvust ei räägita piisavalt. Kui minu maja on 30 meetrit teest ja liikluskoormus kasvab, võib see mõjutada kinnisvara väärtust. Olen tulnud elama mitte tööstusparki, vaid kohta, kus on kena loodus, saan minna metsa ega põrku vastu aedu või kuuekaheksakorruselisi hooneid. Kui tegemist oleks ainult sõjalisest vajadusest tuleneva tootmisega, oleks seda lihtsam mõista, kuid kui see taandub ühe ettevõtte ärihuviks, ei saa sellega nõustuda.

Osaleja: Kas kogu protsess paneb kohalikule omavalitsusele kohustuse teha täiendavaid riskianalüüse areneva tööstuspiirkonna kohta või käsitatakse piirkonda jätkuvalt tavapärase elukeskkonnana?

Janno Randmaa: Riskianalüüse tehakse tööstusettevõttele. Mitme planeeringu puhul vaadatakse mõjusid läbi koosmõju hindamisega, kuid iga objekti kohta kohalik omavalitsus eraldi riskianalüüsi ei koosta. Omavalitsuse kriisiplaan on seotud kohaliku omavalitsuse elutähtsate teenustega, näiteks teede sõidetavuse, tiheasustusalade veevärgi, kanalisatsiooni ja küttega. Suurtööstustel on oma ettevõttepõhised plaanid.

Mart Valner: Arendaja peab koostama oma kriisiplaani.

Osaleja: Sisuliselt on mitmed suured arendused seotud Risti piirkonnaga. Küsimus ei ole ainult Piirsalus. Argument ei saa olla ainult see, et siin on 330 kV alajaam, sest sama liin jookseb ka Kullamaalt läbi. Vallavanem võiks inimestega eraldi kohtuda või teha vastuvõtuajad.

Janno Randmaa: Volikogu istungid on avalikud.

Mart Valner: See on õige mõte või küsimus, miks koonduvad arendused ühte piirkonda, kuid see ei ole enam täpselt tänase avaliku arutelu teema.

Osaleja: Kas mõni ladu on kavandatud olemasolevasse angaari? Endised angaarid on pärandkultuuri seisukohalt olulised ja võiksid võimalusel säilida. Kas olemasolevat taristut saab kuidagi kasutada?

Indrek Sirp: Olemasolevaid angaare on alal mitu, kuid hoidlate alal need kindlasti ei säili. Mõni angaar võib alles jääda, kui seda ei ole vaja lammutada, kuid lõhkeaine ladustamiseks neid kasutada ei saa.

Osaleja: Mis pärandi te tulevikku jätate?

Indrek Sirp: Seal, kuhu hooneid ei tule, jääb loodus puutumata. Lisaks jäävad need hooned, mis ehitatakse.

Osaleja: Mis saab kõrghaljastuse puhvertsoonist küla ja kaitsetööstuse ala vahel? Kelle vastutus on tagada, et see mets alles jääb?

Indrek Sirp: Kaitseministeeriumi kinnistul on ala suurem kui tööstusala ning jõe ääres metsa maha võtta ei tohi. Küla ja ala vahele jääv mets on minu hinnangul Kliimaministeeriumi või RMK valduses olev majandusmets. Minu teada ei ole lähiajal plaanis seal midagi maha võtta.

Osaleja: Kas seda maad ei ole võimalik riigiametilt riigiametile üle anda, et see jääks kaitsemetsaks?

Indrek Sirp: Täna sellist selget seaduslikku võimalust ei ole.

Osaleja: Lepinguline võimalus ja ametkondadevaheliste kokkulepete võimalus on olemas.

Osaleja: Kelle pädevuses on teha ettepanek, et see mets säiliks?

Indrek Sirp: Ma ei oska öelda, kelle ettepanek oleks kõige mõjusam ja viiks tulemuseni.

Osaleja: Sellise algatuse võib teha igaüks - kodanik, kogukonnaselts või omavalitsus. Küsimus võib olla selles, kas RMK majandab ala tavapäraselt, jätab selle majandamata või majandab seda näiteks püsimetsana.

Mart Valner: Küsimus on ka selles, kas puhvermets saab olla planeeringu osa.

Veronica Luidalepp: Ma tegin planeeringus ettepaneku see mets kaitsemetsana säilitada ja tegin ettepaneku, et kohalik omavalitsus pöörduks RMK poole. Minu teada saab omavalitsus metsamajanduskavades kaasa rääkida. Kogukonnamets on üks variant, kuid seda võiks käsitleda ka kaitsemetsana üldplaneeringus.

Osaleja: RMK-ga suhtlemine on keeruline, kui ala ei ole üldplaneeringus vastavalt määratud. Meil on mõnes kogukonnaala küsimuses olnud pikad vaidlused ning RMK ei ole kõiki ettepanekuid arvesse võtnud. Riigiga ei ole lihtne rääkida.

Osaleja: Kogukond on teinud tänase protsessi kohta erinevaid pöördumisi ja arvamusi, umbes 30 inimest on selles osalenud, kuid vastused on olnud üsna lakoonilised ning kohalike hinnangul ei ole nendega piisavalt arvestatud.

Veronica Luidalepp: Planeering ei saa seada tingimusi väljapoole planeeringuala.

Osaleja: Siis tuleks planeeringuala laiendada.

Veronica Luidalepp: Planeeringuala ei saa selles menetluses lihtsalt laiendada, sest planeering on algatatud kindlal alal.

Mart Valner: Ilmselt on lihtsam, kui kohalik omavalitsus, ministeerium või kohalikud suhtlevad RMK-ga eraldi. Kohalikul seltsingul on seda tõenäoliselt keerulisem teha.

Osaleja: Küla kogukond ei tohi jääda kõrvale. Palun, et vald ja Kaitseministeerium ei suhtleks ainult omavahel, vaid kaasaksid ka kogukonda.

Osaleja: Kui maa kuulub Kaitseministeeriumile ja hoonestusõigus võib olla 70 aastat, kas maa jääb Kaitseministeeriumi alluvusse või on oht, et seda antakse mõnele teisele riigile?

Indrek Sirp: Maa jääb riigi valdusesse. Hexest on praegu 100% riigiettevõtte, mis tähendab, et kõik aktsiad on riigi käes. Käib protsess strateegilise investori kaasamiseks vähemusosanikuna kuni 49% ulatuses. Riigile jääb 51%. Selle eesmärk on tuua ettevõttesse kaitsetööstuse kogemus ja ekspertiisi ettevõttelt, kes tegeleb lõhkeainetega mujal.

Osaleja: Kas on teada, kust see investor tuleb?

Indrek Sirp: Arvan, et saame sellest sügisel avalikkust teavitada.

Osaleja: Kas investorile on seatud piirangud, näiteks et see peab olema Euroopast?

Indrek Sirp: Jah. Investor saab olla NATO, Euroopa Liidu või OECD liikmesriigi isik või äriühing.

Osaleja: Kui palju Eesti riigil seda lõhkeainet vaja on? Kas suurem osa jääb Eestisse või müüakse välja?

Indrek Sirp: Täna on seda raske täpselt hinnata. Eesmärk on eeskätt pakkuda lõhkeainet toorainena nendele moonatootjatele, kes Eestis tegutsema hakkavad. See ei välista, et mingi osa müüakse ka välja, sest ettevõtte on ootus tegutseda kasumlikult.

Osaleja: Kas kasum jääb Eestisse?

Indrek Sirp: Kasum jääb omanikele, ehk Eesti riigile ja sellele täiendavale investorile, kes kaasatakse.

Osaleja: Kes teeb järelevalvet?

Indrek Sirp: See sõltub küsimusest. Lõhkeaine käitlemise osas teeb järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, kes annab tegevusloa ja iga hoone käitlemiskoha loa. Keskkonnanõuandjates teeb järelevalvet Keskkonnaamet. Terviseamet tegeleb tervisega seotud küsimustega, näiteks müraga. Müük välismaale toimub ekspordikontrolli alla kuuluva kaubana.

Osaleja: Kes teeb ehitusjärelevalvet?

Indrek Sirp: Ehituse osas teeb järelevalvet TTJA. Omanikujärelevalvet teeb ettevõtte tellitud konsultatsioonifirma.

Osaleja: Kaardil näib, et Baasi tee ei ole kogu ulatuses avalik tee. Kas see on eksitus?

Priit Alekask: Maa-ameti geoportaal on informatiivne keskkond ja seal võivad andmed olla ekslikud. See ei ole otseselt selle projektiga seotud.

Indrek Sirp: Tee jääb avalikuks teeks kuni kaitsetööstuspargini.

Osaleja: Praegu räägitakse kahe hüvena töökohtadest ja umbes 1,2 või 1,5 kilomeetrist kergliiklusteest, aga need on pigem leevendusmeetmed, mitte tegelik hüve. Kas kohalike jaoks on ette nähtud kasuinstrument või hüvitusmeede, sarnaselt harjutusaladega?

Indrek Sirp: Harjutusalade puhul on kompensatsioon seotud peamiselt müraga. Siin sellist müra ei ole. Praegu on täiendavate meetmetena välja toodud kergliiklustee ja võimalus toetada omavalitsust, kui soovitakse rajada Piirsallu kerksuskeskus või avalik varjumiskoht. Midagi muud ei ole tänaseks otsustatud.

Osaleja: Baasi tee äärde kergliiklustee rajamine oli samuti kohalike ettepanek. Seda teed kasutaksid ka jalgratturid ja noored pered, kes tahaksid lastega liikuda.

Indrek Sirp: Kuna Baasi tee liiklus oleks peamiselt tööstuspargi töötajate liiklus ning tegemist saab olema uue ja piisavalt laia asfaltteega, ei tundunud eraldi kergliiklustee sinna otstarbekas.

Osaleja: Seda teed kasutavad ka põllumajandus ja metsatööstus, sealhulgas kombainid ja metsamasinad, mitte ainult tehase väikesõidukid.

Osaleja: Millisel suunal põhivedu toimub? Kas Keila maantee kaudu või ka Pärnu suunas? Risti asula võib saada suurema liikluskoormuse.

Indrek Sirp: Osa liiklusest võib toimuda põhja suunas, nii et see Ristini ei jõua. Näiteks Paldiski sadamasse saabuv TNT koorem liiguks pigem sealt kaudu. Kui lõhkeainet viiakse Ermistu tööstusparki, on tegemist pigem Risti ja lõuna suunalise liiklusega. Vald on Transpordiameti poole

pöördunud ning Kliimaministeerium on vastanud, et praegune ja tehasega lisanduv liikluskoormus ei ole piisav, et tingida tee täielik uuele tasemele viimine. Ministeeriumi seisukoht on, et tee on selle liikluskoormuse jaoks piisav.

Mart Valner: Oleme arutanud ligi kolm ja pool tundi. Teen ettepaneku võtta mõned viimased küsimused.

Osaleja: Tahaksin enne inimeste lahkumist kokku võtta, mida küla tänase arutelu tulemusel saavutas. Ettepanekud tegime varem, kuid vastused saime eile õhtul ja materjali oli palju, mistõttu ei jõudnud seda pärast tööpäeva põhjalikult läbi töötada. Kas saime selle, et kaevuproove tehakse enne tehase töö algust, kaks aastat pärast töö algust ja edaspidi iga paari aasta tagant, ning kas seireala võiks olla kolm kilomeetrit või hõlmata rohkem kaeve?

Indrek Sirp: Ma noogutasin selle peale, kuid täpsustan: võtame kaevude seire ulatuse teema tagasi ja vaatame selle läbi. Ma ei näe isiklikult põhjust, miks seda mitte laiendada, kuid tuleb kokku leppida konkreetne põhimõte, kus piir on. Kui kaks kilomeetrit on liiga vähe, vaatame selle üle. Võib-olla tuleb lähtuda konkreetsetest kinnistutest ja kaevudest.

Osaleja: Sain aru, et kui kahe kilomeetri raadiuses ilmnevad probleemid, siis laiendatakse ala.

Indrek Sirp: See oli tänane mõte.

Osaleja: Kas seire ei jää ainult kahe aasta piiriga, vaid seda tehakse ka hiljem?

Osaleja: Küsimus ei ole ainult kaevude seires, vaid põhjavee seisundi seires ja ülemise veekihi püsivuses. Külal on allikad kuivad; nädalavahetuse suur vihm tõi kaevu vett juurde, aga allikast vett ei tule.

Juhan Ruut: Põhjavee seire on osa kompleksloa veevõtu tingimustest. Veevõtu käigus toimub põhjavee korraline seire ning selle kohta antakse hinnanguid teatud perioodilisusega.

Osaleja: Kui toimub avapõletus, tuleb kohalikke elanikke sellest teavitada. Siis saavad inimesed ise otsustada, kas panna pesu kuivama või kavandada aiapidu, ning jälgida, kui tihti erandlikku avapõletamist tegelikult kasutatakse.

Indrek Sirp: Ma ei ole kindel, et selliseid tegevusi peaks vältima, kuid teavitus on mõistlik.

Juhan Ruut: Teavitus võimaldab olukorda hinnata.

Osaleja: Kaitseliiduga on teavitamine toiminud nii, et kes soovib, saab teada.

Osaleja: Minu jaoks jäi olulisena kõlama, et kõige ohtlikumaid jääke likvideeritakse kinnise põletusega.

Osaleja: Kas õhupuhtust hakatakse kontrollima?

Indrek Sirp: KSH näeb ette, et heitekohtadest tuleb pidevalt seirata. Juhan saab täpsustada, kuidas see toimub.

Juhan Ruut: Eristada tuleb heiteseiret ja välisõhu kvaliteedi seiret. Modelleerimised ja hinnangud näitavad, et tootmisterritooriumist väljaspool jäävad tasemed piirväärtustest allapoole ja tõenäoliselt ei tuvastaks olemasolev seireseade sellistes kontsentratsioonides midagi. Seda saab siiski kontrollida ja kui selleks nähakse ressursse ette või saavutatakse vastav kokkulepe, ei ole mõjuhindaja sellele vastu.

Osaleja: Valdavad tuuled viivad mõju Turvaste ja Lepaste külade poole, kes ei ole täna piisavalt kaasatud.

Osaleja: Küsimusi on veel palju. Vastused avaliku väljapaneku arvamustele tulid väga hilja ja kogu materjali ei olnud võimalik tööpäeva järel põhjalikult läbi töötada. Meil on veel 50-60 küsimust, mida ei jõudnud formaadi ja aja tõttu esitada. Kas neid saab veel saata ja kas neile vastatakse?

Indrek Sirp: Mõistlik on kõigepealt lugeda läbi kirjalikud vastused, mille oleme avalikustanud. Minu hinnangul katsime täna enamiku välja toodud teemadest. Kui küsimusi on siiski veel, võib need edasi saata ja neile saab vastuse. Seaduse mõttes oli tänane koosolek avalik arutelu ning kõigile tähtjaks saabunud kirjalikele küsimustele on vastatud, kuid täiendav kohtumine ei ole välistatud.

Mart Valner: Kui on küsimusi, mis täna vastust ei saanud, saab need veel saata ja neile saab vastuse.

Osaleja: Kas jäi kokkulepe, et puhvermetsa küsimust ajab vald RMK-ga?

Osaleja: Kindlasti suhtleme sellel teemal.

Osaleja: Varjumiskoha teema on juba kirjas. Palun siiski, et vald ja Kaitseministeerium suhtleksid ka külakogukonnaga, mitte ainult omavahel ega ainult siis, kui planeerimisprotsess seda vältimatult nõuab.

Osaleja: Millal on järgmine hetk, kus kohalikud saavad selles protsessis arvamust avaldada?

Indrek Sirp: See avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu etapp oli seaduse järgi selle protsessi peamine avalike arvamuste esitamise periood.

Veronica Luidalepp: Oma arvamust võib avaldada kuni protsessi lõpuni ning sellele tuleb vastata.

Osaleja: Kas Kaitseleiduga saab teha koostööd põhjatsooni vana silla või tagumise ühenduse küsimuses, et mitte rajada jõe vahele uut silda?

Mart Valner: Küsimus on, kas vana silda saab uuesti kasutada.

Indrek Sirp: Kardan, et me ei saa võtta sellesse menetlusse alasid, mis planeeringusse ei puutu.

Veronica Luidalepp: Seda tuleks eraldi hinnata. Silla koha valikul on tehtud loodusväärtuste hindamine ja valitud asukoht, kuhu ei jää kaitsealuste liikide elupaiku. Kliimaministeeriumi tähelepanu puudutas seda, et jõgi säiliks oma looduslikus asukohas.

Osaleja: Meie eesmärk on kaitsta jõge. Tulge 8. septembril jõetalgutele, siis näete jõe veeseisu, taimestikku ja looduslikku sängi. Iga muudatus, sealhulgas reovesi ja ehitustegevus, mõjutab jõge ning tuleb päästa see, mida päästa annab.

Veronica Luidalepp: Saan teie mõttest aru, kuid me ei saa planeeringus minna väljapoole planeeringuala.

Osaleja: See tähendab, et tuleb leida ametkondade koostöölahendus.

Protokollis: Veronica Luidalepp (Hendrikson DGE)

2. Aidu ala avaliku arutelu protokoll

Projekt: Kaitsetööstuspargi riigi eriplaneering ja mõjude hindamine, sh keskkonnamõju strateegiline hindamine

Teema: Riigi eriplaneeringu asukoha eelvaliku ja keskkonnamõju strateegilise hindamise esimese etapi aruande täienduse Piirsalu ja Aidu eelvaliku alade osas avaliku väljapaneku tulemuste avalik arutelu

Planeeringu koostamise korraldaja: Kaitseministeerium
Konsultant: Hendrikson DGE

Toimumiskoht: Maidla seltsimaja, Maidla alevik, Lüganuse vald
Aeg: 26.08.2026 kell 17.30 – 18.50

Osalejad eraldi lehel

Arutelul tutvustas Indrek Sirp (Kaitseministeerium) avaliku väljapaneku tulemusi; küsimustele vastasid Indrek Sirp, Jaak Järvekülg ja Juhan Ruut (Hendrikson DGE).

Arutelu

Indrek Sirp tutvustas avaliku arutelu eesmärki, koosoleku salvestamist ja protokollimist, riigi eriplaneeringu senist käiku ning avalikul väljapanekul esitatud Aidu teemasid. Ta selgitas, et arutelu toimub avaliku väljapaneku tulemuste käsitlemiseks, Aidu ja Piirsalu asukohaga otsustati pärast varasemat ootele jätmist edasi liikuda ning Aidu puhul hinnatakse mõju eeskätt võimaliku suurekaliibrilise laskemoona tootja profiili alusel, kuigi konkreetset ettevõtet veel teada ei ole. Samuti käsitles ta Aidu ala esialgset lahendust, liikluse ja kergliiklustee, veekogude, looduskeskkonna, veevõtu, matkatee, müra ja vibratsiooni ettepanekuid ning KSH täiendusi.

Osaleja: Kergliiklustee lõik on üheksa kilomeetrit ning sain aru, et Kaitseministeerium toetaks sellest kahe kilomeetri lõiku. Kas Kohtla-Nõmme poolt hakkab samuti transport kaitsetööstuspargi poole liikuma? Töötajad võivad tulla kaugemalt ja tee koormus suureneb. Tee on juba praegu ohtlik ja liiklus tihe. Kogu lõigu väljaehitamine seoks ära RMK matkarajad ja sõudekanali ning suurendaks kohalike elanike, sealhulgas laste, turvalisust. Minu arvates võiks arendajale panna kohustuse ehitada kergliiklustee lõpuni välja.

Indrek Sirp: Sellistes tee-ehituslikes küsimustes kaasame Transpordiameti, sest nemad hindavad riigimaanteede seisukorda, ohtlikkust ja liikluskoormust. Transpordiameti seisukoht on olnud, et pikale lõigule, mille vahel ei ole väga palju sihtkohti, ei ole kergliiklustee rajamisel väga head põhjendust. Kaitseministeerium on praegu otsustanud toetada lõiku Maidla tee otsast Aidu tööstuspargini, mis on üle kahe kilomeetri ja mida Transpordiamet peab loogiliseks, sest see võimaldaks inimestel Püssist, Kiviõlist ja Maidlast tööl käia.

Osaleja: Minu küsimus oli, kas teiselt poolt ei hakka töötajaid tulema. Praegu räägite ainult ühest suunast, aga tegelikult võivad inimesed tulla ka Kohtla-Nõmme, Jõhvi, Koogu ja teiste selle suuna kohtade poolt. Ma ei räägi ainult jalgratastest, vaid ka bussist ja muust transpordist. See tõstab tee koormust.

Indrek Sirp: Transpordiamet on toonud välja, et tööstuspargist Kohtla-Nõmme keskpaigani on umbes seitse kilomeetrit. Üldiselt on see juba selline vahemaa, kus kergliiklejaid ei ole väga palju ning pigem liigutakse autoga või bussiga. Ma ei välista, et inimesed võivad liikuda jalgrattaga ka kümne kilomeetri

või pikema maa tagant, kuid tänane Kaitseministeeriumi otsus puudutab lühemat, eelarveliselt kaetud lõiku. Edasi tuleb kohalike omavalitsustega suhelda ning lõplik vajadus sõltub ka sellest, kes tööstusparki tuleb ja kui palju töötajaid tuleb. Ma ei välista, et pikem lahendus võib tulevikus võimalik olla.

Osaleja: Toetan pikema kergliiklustee mõtte sissekirjutamist planeerimisdokumentidesse. Ei pea kohe kirjutama, kust raha tuleb või millal tee tehakse, aga põhimõtte võiks olla olemas. Kui parki tuleb arendaja ja tekib võimekus, oleks see võimalus kirjas. Kompromissina võiks pikemat lõiku mitte kohe välistada.

Jaak Järvekül: Selle planeeringuga ei saa me seda teed konkreetselt planeerida, sest saame planeerida ainult planeeringuala piires. Kohustuslikuna ei saa seda planeeringu seletuskirja kirjutada, sest see jääb planeeringualast välja. Planeeringus on siiski elluviimise põhimõtete peatükk ning võtame ettepaneku kaasa, et vaadata, kas sinna saab pehmelt kirjutada põhimõtte pikema kergliiklustee võimaliku kaalumise või toetamise kohta.

Indrek Sirp: Tahame vältida olukorda, kus paneme arendajale kohustuse, mis on laiemalt kohaliku omavalitsuse ülesanne liiklustingimuste tagamisel. Kui tööstusettevõtte tahab investeerida ja riik seda toetab, ei taha me panna talle lisaks tehase ehitamisele kohustust ehitada valmis kõik teed. Samas on ettepanek arusaadav ning arutame, kas seda saab planeeringusse kuidagi sisse kirjutada.

Jaak Järvekül: Planeeringuga me seda teed planeerida ei saa. Planeeringus on konkreetsed tingimused ja maa-ala lahendus ning eraldi on Kaitseministeeriumi praegused lubadused või toetatavad ettepanekud. Need lubadused ei ole planeeringus sees, kuid võimaliku põhimõttelise sõnastuse saame läbi arutada.

Indrek Sirp: Piirsalus tehti samuti ettepanekuid suuremate teelõikude rekonstrueerimiseks ja kergliiklustee rajamiseks, kuid nende puhul ütlesime, et me ei näe põhjendatust või neid ei ole võimalik teha.

Osaleja: Kohtla-Järvelt on samuti sama pikema kergliiklustee ettepanek tehtud.

Osaleja: Kui vaatame paarikümne kilomeetri raadiuses asustusüksusi, liigub suurem osa inimesi töökohast pigem Kohtla-Nõmme, Kohtla-Järve ja Jõhvi poole. Lähikond ei suuda tööjõuvajadust ära katta ja liiklus hakkab selle suuna pealt suurenema. Üks pool on töötajate tööle liikumine, teine pool kohalike inimeste elukeskkond. Neid aspekte tuleks kaaluda.

Indrek Sirp: Täpne teedevõrk ei ole mul praegu silme ees, kuid tööstuspargi logistika lahendus liigub minu ettekujutuses pigem Aidust lääne poole. Rekade suund Kohtla-Nõmme poole ei ole tööstuspargiga seoses ilmselt väga suur.

Osaleja: Kaupa võib tuua ja viia ka Sillamäe sadama kaudu.

Indrek Sirp: Võib-olla mingil määral. Saan aru, et see seisukoht on esitatud.

Osaleja: Olen kohalik elanik ja elan Purtse jõe kaldal. Purtse jõgi on olnud väga reostunud ning selle puhastamisele on palju raha pandud. Te rääkisite veevõtust, kuid mitte ohust, et ohtlikud ained võivad sattuda pinnasesse ja vette ning mõjutada Purtse jõge. Palun pöörata sellele tähelepanu. Suur mure on RDX-i ja nende jääkide pärast, mida tuleb avatud põletamisel likvideerida.

Indrek Sirp: RDX seondub lõhkeainetehase tööga ning meie plaan on panna lõhkeainetehas Piirsallu. Piirsalu on sellest vaatepunktist läbi hinnatud. RDX-i võib olla lõhkeainesegudes, mida Aidus moonatootmisel kasutatakse, kuid RDX-i Aidus ei sünteesitaks. Lõhkeaine tuleks toorainena sisse ja pandaks näiteks kesta sisse. Reovee puhastamise osas on KSH-s üldine põhimõtte, et puhastamata reovett ei tohi loodusesse lasta. Millise tehnoloogilise lahendusega seda tehakse, on järgmise etapi küsimus.

Juhan Ruut: Võrreldes Piirsaluga teame Aidu kohta oluliselt vähem, sest konkreetset ettevõtet, konkreetset tegevust ja täpset tehnoloogiat praegu teada ei ole. Seetõttu saame anda ainult üldised tingimused. Üks võimalus on, et lõhkematerjal tuuakse näiteks Piirsalu tehastest Aidusse konteinerites. Teine võimalus on, et lõhkeainesegud valmistatakse Piirsalus kliendi soovidele vastavalt ja Aidus pannakse need mürsukestadesse, kuid võib-olla tehakse vahepeal veel midagi. Kliimaministeerium juhtis tähelepanu, et lõhkeainete katsetamisplatsidel peab sadevesi olema kokku kogutud ja suunatud, mitte lihtsalt laiali hajuma. Samamoodi tuleb käsitleda jääkide põletamist. Kõiki lõhkeainega kokku puutunud jääke ja pakendeid ei saa viia tavalisse jäätmekäitlussüsteemi ega tavapärasesse ohtlike jäätmete käitlussüsteemi. Sellised ettevõtted peavad olema varustatud vastavate vahenditega nende hävitamiseks. Seirepaketti tuleb lisada lõhkeaine spetsiifilised näitajad; see oli Kliimaministeeriumi soov ja see on dokumentidesse lisatud. Põhisaaste näitajatele on teada heite piirväärtused. Muude kasutatavate ainete, sealhulgas lõhkeainete puhul saab lähtuda Euroopa kemikaaliagentuuri andmebaasi näitajatest ja võrrelda neid arvestusliku ohutu kontsentratsiooniga. Katsetest lähtudes võib lisanduda ohutusfaktor 10 kuni 100. Aidu puhul ei tea me praegu isegi seda, kas ettevõtte oleks kompleksloa või tavalise keskkonnaloa kohuslane; tegevuse mastaabist sõltuvalt võib olla nii üks kui teine.

Indrek Sirp: Kui oletame, et Aidusse tuleb suurekaliibrilise moona tootja, siis on tegemist suure ettevõttega, kes käitleb üsna suures koguses lõhkeainet. Sellisel juhul võib eeldada, et ta on A-kategooria ettevõtte kemikaaliseaduse mõttes. Kas vaja on kompleksloa või keskkonnaloa, on järgmise etapi küsimus, sest selleks on vaja teada ettevõtet ja tootmistehnoloogiat. KSH hindab mõju üldisel tasemel ning selles on seatud piirid, millest üle ei tohi minna.

Osaleja: Kas Põhja-Kiviõli rajatistega kumulatiivset mõju Purtse jõeale on hinnatud?

Juhan Ruut: Veekaitse seisukohalt vaadati seda teemade kaupa läbi. Järeldused on eri teemades erinevad: milliseid meetmeid rakendada, kuidas tegevusi ajastada, millised on kogused ning kuidas lõhkamise ja katsetöödega arvestada. Vastavad ettepanekud on tehtud.

Jaak Järvekülg: Lõpuks on see loa küsimus. Keskkonnaloa annab pädev amet ning amet ei anna luba, kui tegevusega kaasneb pinnavee reostuse või veekogu seisundi halvenemise oht. Vajadusel määrab amet loa tingimustega täpsemad seiremeetmed.

Osaleja: Kas õnnetusjuhtumi olukorrad lahendatakse samuti loas?

Jaak Järvekülg: Kui õnnetus juhtub, peavad kohapeal olema vastavad lahendused ja meetmed, mis takistavad reostuse levikut kohe pinnaveekogudesse ning võimaldavad reostuse kokku koguda.

Juhan Ruut: Suurõnnetuse korral hävib suur osa lõhkematerjalist sündmuse käigus. Füüsikaliste ohtude puhul on ohutud kaugused arvutatud vastavatele kogustele. Keskkonnaohtude puhul on selliste sündmuste mõjud üldiselt lühiajalised ja pöörduvad, kui nendega nõuetekohaselt tegeleda. Saastunud tulekustutusvesi tuleb kokku koguda ning selleks peab olema piisav maht. Kaasaegsest tööstusest ei tohi tekkida uusi jääkreostusobjekte. Kompleksloa tasandil koostatakse vajadusel lähteolukorra aruanne, tehakse pinnase ja põhjavee lähteolukorra uuringud ning käitise tegevuse lõppemisel tuleb vajadusel seisukord taastada.

Osaleja: Tulen transpordi juurde tagasi. Kuna põhitransport jääb siia poole, peaks see kindlasti toimuma mööda riigiteed. Püüsis lõpetada riigitee ära ning Maidla-Aidu tee on riigitee, aga nende vahel on üks valla tee. See peaks minema riigiomandisse, sest põhitransport liiguks mööda seda teed.

Indrek Sirp: Võtame Maa-ameti kaardi ette. Mis lõigust täpsemalt räägime? Ma ei mäleta, et valla seisukohtades oleks see läbi käinud. Kas seda on laiemalt arutatud või on tegemist osaleja arvamusega?

Osaleja: See oli kirjalikus ettepanekus lisamõttena. Kui rasketehnika liigub lääne poolt, oleks vaja rasketehnikat sõidutada mööda riigiteid. See ei pea täna siin otsustatud olema, sest räägime Transpordiametiga sellest eraldi.

Indrek Sirp: Kui omavalitsus kujundab seisukoha ja esitab selle riigile, on võimalik seda arutada, mõelda ja plaanida. Praegu ei oska ma öelda, milline otsus oleks või kuidas see tehtaks. Täname ettepaneku eest.

Osaleja: Küsin veel juurde, kuidas pääste ja rasketransport oleks mõeldud. Kas see hakkaks liikuma läbi Graniidi või kuidas logistika on paika pandud?

Indrek Sirp: Teetäpsusega ei ole seda paika pandud. Arvan, et oluline osa liiklusest liigub lääne suunas, kuid milliseid teid pidi, seda ei ole planeeringu seisukohast nii täpselt analüüsitud.

Jaak Järvekülg: Me ei tea veel täpselt, mis siia tuleb ja kus ligipääsu vaja on.

Indrek Sirp: See on edaspidine teema. Omavalitsus saab kujundada seisukoha ning selle pealt saab edasi arutada.

Osaleja: Mul on suuline ettepanek. Kas kaitsetööstuspargi ala ei saaks laiendada lääne poole kuni tranšee piirini, kui see jääb praeguse planeeringuala sisse?

Indrek Sirp: Siin on planeeritud konveierlindi asukoht, mille riba läheb alalt läbi. Küsimus on selles, kas see lint kunagi tuleb või ei tule.

Osaleja: See konveierlint oli Uus-Kiviõli kaevanduse ja Enefiti kaevanduse planeeringus. Riik müüs kogu Uus-Kiviõli põlevkivivaru VKG-le, kokku 135 miljonit tonni. See on vabariiklikust meediast läbi käinud ning minu teada oli see ERR-is 17. mail. Seetõttu ei ole Enefitil võimalik sinna enam oma kaevandust rajada, sest tal ei ole seal põlevkivivaru. VKG-l on konveier Ojamaa kaevandusest oma tööstusterritooriumile olemas ning kaevandamine jätkuks varasemaga piirneval alal. Seetõttu seda konveierit enam ei tule.

Indrek Sirp: Me küsisime Enefiti seisukohta minu meelest juba eelmises planeeringu faasis. Siis vastasid nad, et nad praegu ei tee seda, kuid võimalus tuleb säilitada. Peame nende käest uuesti üle küsima.

Juhan Ruut: Ilmselt tuleb nii Enefiti kui VKG käest ametlikult üle küsida, kuidas selle planeeringu realiseerimisega on. Kui ohutute tsoonide või muude asjaoludega vastuolu ei teki, võib ala laiendamine paigutuse mõttes kasuks tulla.

Osaleja: Loogiline oleks ala laiendada tranšeeni. Kui kaua see protseduuriliselt aega võiks võtta?

Jaak Järvekülg: Võib olla, et tegemist on põhilahenduse muutusega ning sel juhul tuleks lahendus uuesti kooskõlastada. Samas tuleb hinnata, kas muutus on piisavalt väike, et seda saab käsitleda täpsustusena. Mõju mõttes on elualad lähemal just lääne poolt, seega tuleb ka seda vaadata.

Osaleja: Elualad jäävad pigem põhja poole ning minu hinnangul ei tohiks kooskõlastuse mõttes erilisi muudatusi tekkida. Praegu ei ole läänepoolsel piiril enam looduslikku ega sisulist põhjendust. Loogiline oleks nihutada piir läänepoolse tranšee servani. Veevõtu osas teen samuti ettepaneku kaaluda, kas osa tehnilisest veest ei võiks võtta läänepoolse tranšee veega, et mitte puurkaeve koormata. See sõltub hiljem tehnoloogiast ja veekvaliteedi nõuetest, kuid põhimõtteliselt paistab tranšee vesi puhas.

Jaak Järvekülg: Vee saamise küsimust vaadati pinnavee- ja põhjaveeuuringutes ning see küsimus oli üleval. Materjale uuesti läbi vaatamata ei oska ma praegu öelda, miks otsustati seda mitte teha. Vaatame selle uuesti üle.

Juhan Ruut: Seda võib uuesti üle vaadata. Võimalik, et veevõtu maht oleks väga suureks läinud.

Jaak Järvekülg: Samuti võib olla, et osa vee võtmine pinnaveest ja osa põhjaveest ei ole mõistlik lahendus. Seda tuleb üle vaadata.

Indrek Sirp: Ettepanek on asjakohane. Küsime Enefiti ja vajadusel VKG käest ametlikult üle ning teeme selle põhjal otsuse. Samuti hindame, mida see tähendab planeeringuprotsessile. Kui vaja on uut kooskõlastust, võib see võtta mitu kuud; kui seda saab käsitleda täpsustusena, ei pruugi mõju nii suur olla.

Osaleja: Kui ma kaardilt õigesti loen, siis konkreetset mingit ohuala sellel kaardil ei näidata. Kui kaugele ohuala ulatub?

Indrek Sirp: Sellel kaardil ohuala ei ole näidatud, kuid planeeringu dokumentatsioonis on ohuala skeem olemas. Eeskätt on vaadatud lõhkeaine hoidlat, sest hoidlas on tehase puhul kõige rohkem lõhkeainet. Arvestatud on 50 tonni ja 100 tonni TNT ekvivalendiga hoidlatega ning hinnatud, kuidas need alale mahuksid, arvestades ümbruskonna objekte, nagu avalikud teed, elamud ja muud hooned, kus inimesed tegutsevad.

Juhan Ruut: Koefitsiendid sõltuvad ohustatava objekti tüübist. K22 on avalikud teed, K30 puudutab elumumaid ja suuremaid elamukomplekse ning K40 ühiskondlikke hooneid, näiteks haiglaid, koole ja lasteaedu.

Indrek Sirp: Kui üksikelamu oleks teatud kaugusel, ei pruugi see ohutsoonis olla, kuid haigla, vanadekodu või hooldekodu puhul on arvestus rangem, sest seal on rohkem inimesi ja nende evakueerimine on keerulisem. Sõudekanal ja veekeskus on samuti kauguste hindamisel arvesse võetud. Sellistesse kohtadesse ei saa paigutada hoidlaid, kuid sinna võib sobida tegevus, kus lõhkeainet on oluliselt vähem või üldse mitte.

Juhan Ruut: Ladude kogused määravad täpse lahenduse. 50 ja 100 tonni TNT ekvivalenti olid arvestatud näitajad ning 100 tonni on siin maksimum, millest suuremat varianti ei kaalutud. Lisaks välistele ohututele kaugustele tuleb arvestada sisemisi ohutuid kaugusi ladude vahel, et ühes hoidlas toimuv sündmus ei kanduks üle teistesse hoidlatesse ega tekiks üheaegset massdetonatsiooni.

Indrek Sirp: Kui ühes hoidlas või tootmishoones peaks õnnetus juhtuma, peavad teised olema piisavalt kaugel. Arvutus sõltub ehitise tüübist, lõhkeaine kogusest ja lõhkeaine liigist.

Juhan Ruut: Selle üle teeb järelevalvet Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Lõhkematerjali käitlemisluba ei saa, kui ohutuid kaugusi ei ole vastavalt arvestatud.

Indrek Sirp: Päikesepargid ei tohi olla K22 tsoonis. Tuulikutega on üldpõhimõtte, et need ei tohi olla tööstuspargi piirist lähemal kui tipu kõrgus, et ümber kukkumisel ei kukuks need piirdeaia või tootmishoonete peale. Vastavad tingimused on antud ka piirkonna tuulearendajatele.

Osaleja: Palun värskendage kogu arenduse ajatelge: millal planeering valmis saab ja millal tegevus võiks alata. Küsin seda ühistranspordi planeerimise tõttu. Kui kõik hästi läheb, tulevad järgmisel aastal uued vedajad ja hange tuleb hiljemalt järgmise aasta lõpus välja kuulutada. Meil on vaja teada, kust kuhu inimesi tuua, mis kellaaegadel nad liiguvad, millal tagasi viia ning kas töö hakkab olema ühes, kahes või kolmes vahetuses.

Indrek Sirp: Planeering peaks jõudma valitsuses kehtestamisele sügisel, loodetavasti oktoobris. Samal ajal on meil valikpakkumine, millega leiame tootjad Tõstamaa tühjadele aladele ja Aidu alale. Praegu ei tea me, kas Aidusse lõpuks keegi pakkuma tuleb, kuigi indikatsioon on, et tuleb. See selgub siis, kui taotlused esitatakse ja on näha, kes mida teha tahab. Ehituslubade pool ja ettevõtete enda ettevalmistustöö võtavad aega. Kui ettevõtted on 2027. aasta alguseks teada, võiks sellest arvestada julgelt kaks aastat.

Osaleja: Kas 2027. aasta alguseks või 2028. aastaks on teada, kes mida tegema hakkab? Kas vaidlused võivad ajakava mõjutada?

Indrek Sirp: Pidasin silmas 2027. aasta algust, mil valikpakkumise tulemusena on teada, kas on ettevõtte, kes tahab midagi teha. Vaidlusi võib alati tulla ja neid on ka tulnud, kuid isegi vaidluste korral saab valitud ettevõtte teha oma sisetöid. Vaidlustamine ei peata tingimata ettevõtte ettevalmistavat tegevust, kuid lisab talle riski.

Juhan Ruut: Ettevõtte peab projekteerimisega alustama.

Indrek Sirp: Kui järgmise aasta alguseks on ettevõtte teada, hindaksin kahe aasta pikkust perioodi kuni tehas on püsti ja töötab. See tähendaks aastaid 2027 ja 2028 ning võimalikku algust 2029. aasta alguses.

Osaleja: Küsin endise Uus-Kiviõli kaevanduse tööstusterritooriumi kohta, mis on üldplaneeringus tööstusalana kirjas, kuid jääb nüüd Enefiti soovita tühjaks. Kas Kaitseministeeriumil võiks perspektiivis olla huvi sinna mõnd väiksema lõhkeainekogusega tööstust planeerida või pakkuda seda ala Ida-Viru tööstusalade arendusele?

Indrek Sirp: Kaitseministeerium ei otsusta, kas anda ala Ida-Viru tööstusparkide sihtasutusele. Praegu tegeleme eeskätt nelja alaga, mis on planeeringus või mille puhul planeering on juba kehtestatud. Kui tulevikus peaks tekkima vajadus veel mõne ala järele, vaatame ja hindame neid asju uuesti.

Osaleja: Kohaliku elanikuna küsin ajaraami kohta. Kui paari aasta pärast on teada, kes midagi teeb, siis kas kommunikatsioonide, näiteks elektriühenduse loomine jääb arendaja kanda või teeb selle riik? Selliste ühenduste loomine võib võtta aega ning sõltub sellest, kas liitutakse Elektrilevi või Eleringiga ja kui suurt võimsust tehas vajab.

Indrek Sirp: Elektriliitumine on töös ning ühenduse alani teeb riik ehk Kaitseministeerium. Kaitseministeerium maksab ühenduse loomise eest ja sõlmib vajalikud lepingud. Tööstusettevõtte teeb sealt edasi oma sisemised liinid. See töö on juba avatud, sest eeldus on, et alale midagi tuleb. Ühenduse rajamine võtab umbes kaks kuni kolm aastat, vähemalt kaks aastat. Täpsema seisu ja ajakava oskaks öelda vastava valdkonna kolleeg.

Osaleja: Kus asub lähim sarnane laskemoonatööstuse koht, mida saaks vaatama minna?

Indrek Sirp: Eestis laskemoona või lõhkematerjali tootmist sellisel kujul praegu väga ei ole; selleks me neid alasid loomegi. Välismaal on neid kohti mitu, kuid külastajaid sinna üldiselt sisse ei taheta lasta. Olen käinud Rootsis Karlskoga tööstuspargis, mis on vana ajalooline lõhkematerjali tootmiskoht ja kus on ka Nobeli muuseum ning lähedal katsepolügon, kust paugud kostuvad linnani. Seal tegutseb ühel alal mitu ettevõtet, sealhulgas ajaloolistel põhjustel ka ravimeid tootev ettevõtte koos kaitsetööstusettevõtetega.

Juhan Ruut: Tsiiviilotstarbel lõhkeaine tootmise näide on Ida-Virumaal Orica Eesti, kuid neil on sama probleem: nad ei lase kedagi sisse.

Osaleja: Tõstatasin selle teema sellepärast, et kohalikud elanikud on lõhkeaine väljaveoga juba kokku puutunud. Kui umbes 30 aastat tagasi siin midagi ehitati, selgitati kohalikele, kuidas väljavedu käib. Elan tee ääres ja tean, kuidas see on toimunud. Kolmekümne aasta jooksul ei ole muretsemiseks põhjust olnud, sest ohutusnõuded on täidetud ja suuri varusid ei hoita.

Indrek Sirp: Ohutus on võtmesõna. Ka RDX-i tootmine ei pruugi keemiliselt olla väga keeruline protsess, kuid ohutus seab sellele nõuded ja teeb asja keeruliseks. Laskemoonatööstuses ei tohi hoidlasse panna üle lubatu ega kokku sobimatuid aineid. Töötajate puhul õpetatakse oskustöölised põhimõtteliselt kohapeal välja. Oluline on inimese taust ja täpsus: inimene peab juhenditest kinni pidama ning isetegevust teha ei saa.

Osaleja: Kas võib juba umbkaudu öelda, kui palju töökohti Aidusse võiks tulla?

Indrek Sirp: Seda on väga keeruline öelda. KSH-s oleme mõjude hindamiseks lähtunud 600 töötajaga eeldusest, kuid tegelikult sõltub see ettevõttest, kes lõpuks tuleb. Põhja-Kiviõlis tegutsema hakkav tootja on avalikult öelnud, et töökohti võib tulla kuni tuhat. Kui Aidu ettevõtte on sama suur ja mahukas, siis räägime sadadest töötajatest; kui midagi väiksemat tuleb, on arv väiksem. Lõhkeainetehase puhul räägime näiteks alla sajast töötajast.

Osaleja: Kuidas Põhja-Kiviõli projekt praegu liigub?

Indrek Sirp: Ettevõtte tegeleb tegevusloa taotlusega. Kui see on käes, saab edasi liikuda projekteerimise ja käitluslubade taotlemisega. Samal ajal rajab riik baastaristut ning alustab projekteerimisega, kui hanke kaudu on tegija leitud. Seal on endiselt 2028. aasta see aeg, kui mingi tootmine peaks juba algama.

Osaleja: Küsin põhjaveeuuringu kohta. Kliimaministeeriumist tuli tingimus, et vett võib võtta ainult Ordoviitsiumi veehorisondist. Põhjaveeuuringus on välja toodud, et lähimad elanike puurkaevud on samast Ordoviitsiumi veehorisondist. Millal veevõtt võiks alata ning kuidas lahendatakse olukord, kui lähemates puurkaevudes veetase langeb tavapärasest kõikumisest allapoole?

Jaak Järvekülg: Kui küsimus puudutab seda, millal mõju võiks avalduda, siis enne tegevuse algust tuleb teha vajalik seire ning veevõtuks on vaja luba.

Juhan Ruut: Loatingimustega pannakse üldpõhimõtted paika. Veeuuring lähtus teatud kogustest, kuid tegelikud kogused võivad kõikuda väga suures vahemikus ning maksimaalset veevõttu ei pruugita kohe rakendada. See kõik täpsustatakse veevõttu reguleeriva keskkonnaloa taotluses, kus peab arvestama ka teiste allikatega, et ei tekiks vee saadavuse probleeme.

Osaleja: Seega pumpamine ja sellest tulenev veetaseme alanemine on aastate küsimus?

Jaak Järvekülg: Aruandes on tingimus kontrollida olukorda üks kord kahe aasta jooksul. Kui konkreetset kogused ja lahendused on teada, tuleb võtta keskkonnaluba ning Keskkonnaamet saab vajadusel loa tingimusi täpsustada.

Protokollis: Karmen Davis (Hendrikson DGE)